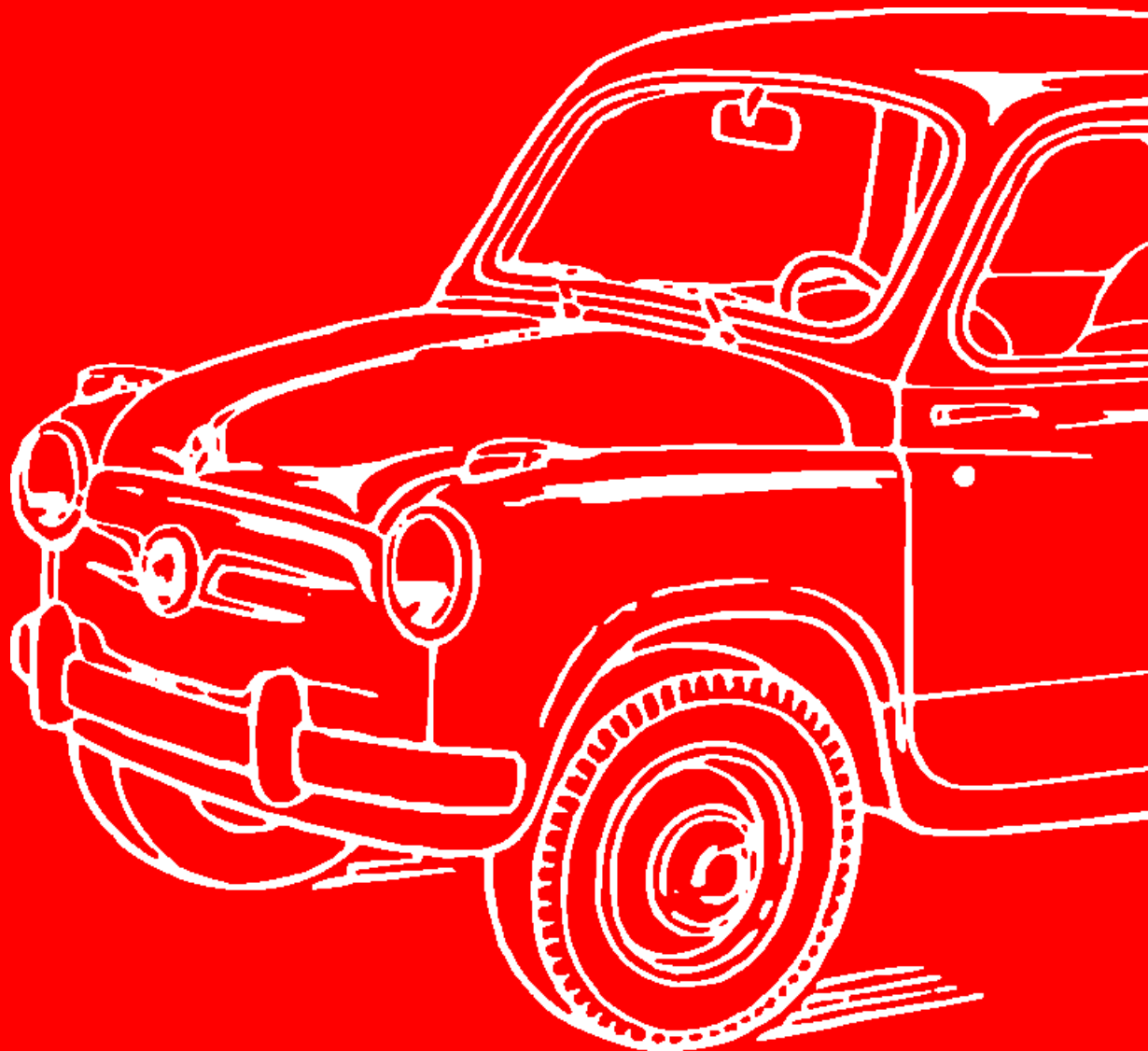

es saig

300

ES SAIG: 25 anys = 300 números

En un article titulat “Un aniversari personal i insignificant”, Josep Pla parla de la seva col·laboració setmanal durant trenta-quatre anys a la revista *Destino* i conta una anècdota que potser ja haguem citat qualche vegada; de totes formes, la recordarem. Diu així:

“...Hi havia, això de banda, la necessitat de fer alguna cosa duradora, sobretot en un espai en què han aparegut una quantitat fabulosa de revistes la immensa majoria de les quals no van passar dels primers números. Van aparèixer i desaparèixer a l'acte. Aquesta ha estat una de les activitats sobre les quals s'ha projectat amb més frondositat la improvisació, el desordre, la fatxenderia i la bogeria del país. Quan em van proposar d'escriure a la revista vaig preguntar:

- Quants números en sortiran?

- D'aquí a vint anys en parlarem! —em va contestar en Vergés.

Vaig acceptar tot d'una. Ningú no m'havia dit mai, en aquest país, una cosa semblant. En tot cas, he escrit bastant a la revista, potser de vegades amb menys facilitat i claredat que la que hauria desitjat...”

No crec que quan començarem l'aventura d'*es saig* ningú es plantejàs una meta en el temps, però si qualcú hagués insinuat que avui celebrariem aquest aniversari possiblement l'hauríem tractat d'excessivament optimista, d'il·lús, de somiatruïtes; i no obstant això, aquí ens trobam. El títol que hem posat a aquest editorial vol destacar un fet que consideram decisiu, concloent: treure tres-cents números en vint-i-cinc anys significa que no hem romput el nostre compromís ni un d'aquests tres-cents mesos. I és aquesta continuïtat sense fissures, sense interrupcions, el que més valoram i el que ens produeix una satisfacció justificada.

En aquest article que hem citat diu Josep Pla: “He treballat amb perfecta naturalitat i mirant de fer les coses de la millor manera possible. Aquests escrits de vegades han agradat, de vegades més poc i de vegades no gens. Què hi farem? Vet aquí la realitat”. Podríem posar aquesta afirmació en plural i serviria per definir la feina dels que hem fet la revista tots aquests anys: hem treballat amb naturalitat, amb senzillesa, conscients de les nostres limitacions, procurant fer les coses bé i ho hem aconseguit, o no.

Evidentment no pensam que ja hem arribat a la meta i podem plegar; la idea i la intenció i el propòsit és de continuar. Fins quan? Això de profetitzar no ha estat mai cosa nostra; l'únic que podem dir és: - D'aquí a vint anys en parlarem!

En aquests casos resulta obligat mostrar-se agraïts amb els que han fet possible l'empresa. Hi ha entitats i organismes que ens han ajudat; val a dir que no han estat mai uns ajuts gaire generosos i de cada vegada són més minsos i escarransits, però no és hora de ser esquiterells ni primmirats. Gràcies per les seves ajudes.

Hem tengut, tenim i seguirem tenint uns col·laboradors heroics, d'un estoïcisme tirant a resignació; i és que els pagam molt poc, poquíssim, res de res, i ells aguanten dedicant-hi temps i qualche euro. Potser no heu observat que dins el món de les revistes ja som una “rara avis”, perquè ja no en deu quedar cap altra que no posi publicitat. En fi, a tots els col·laboradors passats, presents i futurs, “sursum corda”.

I molt especialment cal reconèixer i valorar la fidelitat dels nostres subscriptors i lectors que, en definitiva, són els culpables d'aquest reguitzell de revistes que hem encadenat; de vosaltres depèn que el nostre projecte duri més anys. Mentre ens demaneu que aquest saig segueixi fent crides, procurarem no defraudar-vos.

En resum, per a la revista i per a tots, molts d'anys! “Ad multos annos.”

PORTADA

Es Saig 1/2 600
de Gabriel Salas

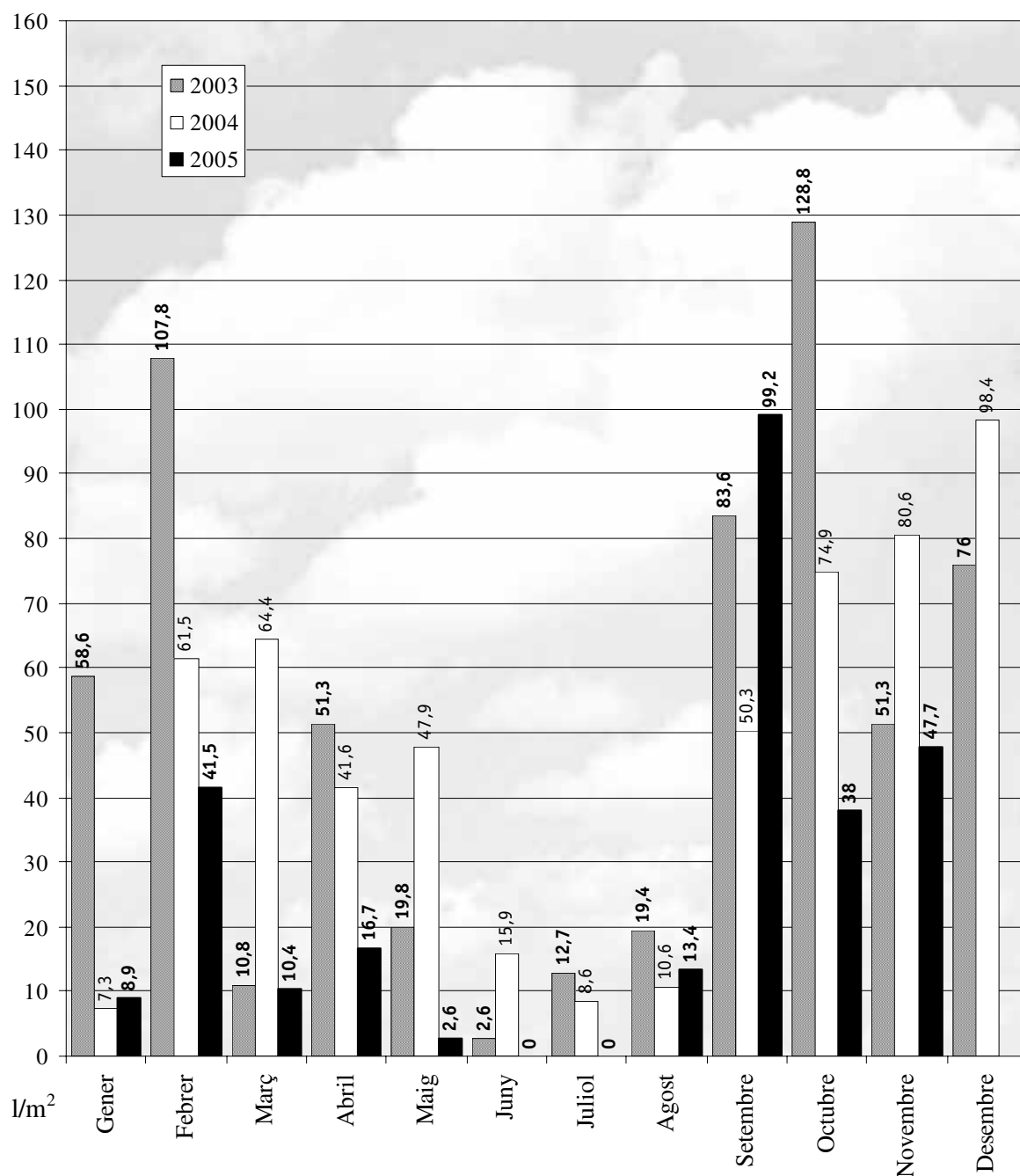

Sumari

- 02 Editorial
- 04 Pluviòmetre
- 05 Calaix de sastre
- 06 M'han dit que diuen
- 07 Moviment demogràfic
- 08 Sabeu on és?
- 09 El sant del mes
- 10 L'Ajuntament informa
- 12 Biblioteca Municipal
- 13 Torneig Local de Truc
- 14 Noticiari
- 15 Fa vint anys
- 16 Els lectors escriuen
- 18 Es Saig 300
- 25 La plana Pinera
- 26 Flora d'Algaida
- 27 Fa anys
- 28 Més dies que olles
- 31 A Benigne Palos i Vadell
- 32 Sobre astronomia
- 34 Ens heu de fer una glosa
- 37 Noticiari de l'Obra
- 38 Xerradetes en cadena
- 42 Una passejada, dues estampes...
- 44 Una xerradeta amb...

ES SAIG us desitja un bon Nadal

Pluviòmetre

L'octubre va acabar amb els 38 litres que ja us havíem anunciat perquè el final de mes no va caure cap gota. El novembre ha plogut un poc més, però no ha fet llarg perquè en conjunt han estat pluges de pocs litres, ben aprofitats. Fins dia 20 se n'havien recollit 47,7, una quantitat que segurament no serà la definitiva. No aniria malament que amollàs un poc més d'aigua: aquests mesos són els que han de salvar l'any.

300

És cosa ben certa que tenim tirada per als números rodons. I anam ben errats de comptes si creim que aquest és un fenomen local. Podem comprovar-ho ben fàcilment gràcies a l'ordinador; vaig llegir –ara no record qui ho va escriure, però sí tenc ben present la ironia amb què ho deia– que només existeix allò que es pot trobar a internet. I deu ser vera: fins i tot s'hi poden trobar les proves definitives de l'existència de Déu!, com veurem més endavant.

Però tornem al principi; deia que l'atracció que experimentam pels nombres acabats en zeros és un fet universal. Aquí en teniu la constatació irrefutable: m'he connectat a la xarxa, he obert la pàgina inicial del cercador Google, hi he escrit “300” i li he ordenat que cercàs webs relacionats amb aquest nombre. La màquina, amb un posat entre bravejador i seriós, m'ha contestat que n'ha trobats 261.000.000 en 0,25 segons! Com que tants de zeros ens poder fer perdre el corbam, fixaré la xifra amb lletres: si el Google no menteix, 261 milions de webs contenen el número 300.

Creure és criança, de manera que don la quantitat per bona. Visitar-los tots, aquests 261 milions de webs, seria francament avorrit, de manera que m'estalvi la feina, però pens que conèixer-ne alguns –els primers de la interminable llista– no és un pecat molt greu contra la fe informàtica que s'ha de tenir en el Google, i això és el que he fet. Així, per exemple, si tenim ganes de saber què fa un grup ornitòleg suec, podem visitar el web del *Club300*. Si el que desitjam és llegir poesia xinesa, podem entrar a *Home of 300 Tang Poems*, on trobarem les versions originals, i la corresponent traducció anglesa, de 300 poemes corresponents al període Tang (618 – 907), que com tots sabem és l'edat d'or de la poesia xinesa.

Una altra pàgina molt visitada, sobretot pels nacionalistes espanyols, ara que van tan alçurats amb el projecte del nou estatut català, és la titulada *Celebrating 300 Years of British Gibraltar*, o sigui una cosa així com: celebracions pels 300 anys del Gibraltar britànic, que inclou, entre altres coses, un missatge de S.A.R. Elisabet II. Curiosament, un altre rei de tots conegut no en diu res, de la festa. I si ens interessam més pels afers de la política celestial que la terrenal, a l'adreça www.godlessgeeks.com hi trobarem, comentades amb un cert humor, les 300 proves definitives de l'existència de Déu, com us he anunciat més amunt.

Si no sabem com matar l'aranya el segon dissabte del proper mes de gener, a www.cb300.com trobarem informació sobre la *Copper Basin 300*, que és una cursa per a trineus estirats per cans, de 300 milles de recorregut per terres d'Alaska. La inscripció ja és oberta; si teniu uns quants dòlars gastadors, ja ho sabeu... El món de les transaccions comercials no és aliè tampoc al nombre 300. Un cotxe: el *Chrysler 300*. Una màquina de fotografiar digital: l' *Olympus E-300*. Una llibreria: la famosa *Amazon.com: 300: Books*, on diuen que hi podem comprar tots els llibres del món. No ho cregueu; jo els vaig sol·licitar l'excel·lent “Vida coetània” de Ramon Llull, en l'edició a cura del professor de la UIB Gabriel Ensenyat, publicada per Ensiola Editorial l'octubre de 2004, i no me'n saberen donar noves. Això sí, de vendre en saben una estona: m'oferiren un altre llibre lul·lià, unes quantes novel·les completament desconegudes per mi i un llibre de les aventures de Batman!

I tot això, per què ho deia? Ah, sí, perquè *es saig* ha arribat al número 300. Per molts d'anys, i enhorabona a totes les persones que ho han fet possible: lectors, redactors, fotògrafs, dibuixants, repartidors, administradors, etc. etc.

En Calaix i Desastre

*Aquest mes és un mes en què a tots els col·laboradors d'es saig ens toca posar-nos medalles, i moltes, ... Quasi res, arribar al número 300, després de 25 anys de sortir cada mes, sense cap interrupció. Si qualche virtut o mèrit destacaríem de la revista és la constància: no hi ha hagut cap interrupció, cap "fallo" en tants de números i tants d'anys. El dissabte en què ens varen convocar a plaça pe trobar-nos i fer una foto amb els col·laboradors de tots aquests anys, ens adonàrem de la quantitat de gent que ha passat per la revista... Això sí, tots, sobretot els que començàrem, una mica més granadets, més vells, per dir-ho clar. Però els comentaris eren tots de satisfacció per la labor feta. Ara, com sentírem, **es saig** ja és matèria per fer una feina d'investigació universitària per als joves estudiants algaidins. I esperau, quan vegeu la festa que els responsables de la revista tenen programada per a mitjans desembre...*

Passant a altres temes (ja n'hi ha prou de medalles, que també hem tengut crítiques durant aquests anys, i moltes), un parlava, ben sorprès, de la quantitat d'activitats de tota casta que es desenvolupen al poble. Sobretot dins l'associació de la tercera edat, són tantes les que s'hi organitzen que el casal Pere Capellà no dona a l'abast. I aquesta associació no és més que una part de les activitats del poble: hi ha altres grups, més o manco independents, que fan ball de saló, ball de bot, ioga, tai-xi, esports en general, gimnàstiques noves o modernes (per exemple, sabeu què és o que són les Pilates?). És a dir, comentàvem a una tertúlia que el poble sembla mort, o adormit, i resulta que té una vitalitat que ja voldrien altres pobles que pareixen més actius.

Suposam que esperàveu que parlàssim de la reforma circulatòria, després de tant de temps d'esperar-la i de fer-ne comentaris que sentíem pel poble. Bé, idò un bon dia destaparen les senyalitzacions, ... i tot va anar "rodat", i mai tan ben dit. N'hi havia bastants de despistats que partien per allà on no tocava,... però en general la gent diu que la cosa va bé, com era d'esperar. Això sí, sempre hi ha qualcú que per anar a ca seva ha de voltar una mica, però... ja ho hem dit: en general la gent ha vist bé la reforma (sempre hi ha excepcions) i sembla que la circulació haurà millorat.

Com que l'Ajuntament no està avesat a rebre gaire bones crítiques d'aquest Sord, convé donar-li un poc de canya. I no és un tema nou, ni molt manco: el Punt Verd. Bé, no sabem si aquest és el seu nom, però ens referim a l'Escorxador. Pel que ens han dit, i crec que ja en parlàrem aquí, durant uns mesos hi havia una persona encarregada de vigilar aquell espai, i allò era una monada, net i més o manco ordenat. Pel que ens han dit, ara és un merder impressionant. Un que, amb tota la bona voluntat del món, va anar-hi per dipositar un embalum, ... el va haver de deixar de mala manera, no va poder ni acostar-s'hi. Comentant aquest tema, altres persones digueren que els altres punts on hi ha contenidors tornen estar molt, però molt, emmerdats. No sabem si aquest problema té solució, perquè els culpables no són els governants, sinó els ciutadans. Ara bé, qualche cosa més sembla que podrien fer-hi, els nostres governants. Ah!, i com a anècdota, un va comentar que si no haviem pagat la pintada de l'stop de la Placeta, que no la paguin, perquè ja no es veu gens.

Defuncions

Només un comentari, curt, de futbol. L'equip gran, segons notícies, ha partit molt bé, i ja diuen que val més començar amb avantatges, que, si no, al final és mal de fer remuntar resultats negatius. Bé, a allò que anàvem: ens han dit que hi ha un bon ambient (gràcies a la participació de les mares i directives?), però que qualche dissabte, als partits que juguen els més joves, hi ha nirvis i ganes de brega, malgrat totes les abones intencions dels directius i el seu bolletí. La competició duu això, que tothom vol guanyar... i és difícil fer entendre, sobretot als més joves, que l'important és participar i practicar un esport, el que sigui.

José Simón Flores

Va morir dia 26 d'octubre
als 67 anys.

Coloma Sastre Sastre

Va morir dia 14 de novembre
als 78 anys.

Acabarem, com cada any durant tots els passats, recordant que en tornar-nos trobar ja serà un altre any, és a dir, que tndrem un any més, i ja són molts: vint-i-cinc. Ni els més optimistes, el desembre de 1980, pensàvem que arribaríem al dia d'avui amb la força, optimisme i il·lusió que té la nostra revista. És el comentari que sentírem el dissabte de la foto de tots (o de molts, que no hi érem tots) els col·laboradors: n'hi ha que ja som ben grans, però n'hi ha molts de joves, i això és el que ens fa ser optimistes. Bé, però això no és el que volíem dir per acabar, sinó que us desitjam un Bon Nadal (alerta amb els torrons) i un millor Any Nou.

Molts d'anys!

Naixements

Enric Garcia Oliver

Fill de Manuel i Àngeles
va néixer dia 29 d'octubre.

Aina Sánchez Rodríguez

Filla de Rafael i Juana Dolores,
va néixer dia 6 de novembre.

Agatha Entchev Parniakova

Filla de Georgi Lubomirov i Natalia,
va néixer dia 15 de novembre.

L'**alzina** (*quercus ilex*) és un arbre de la família de les fagàcies. Arriba a tenir una alçada d'entre 2 i 15 metres; és molt espès de rama i es pot dividir en dues grans espècies: **ilex**, **alzina** de fulla llarga, i **rotudifolia**, **alzi-na** de fulla curta. El seu fruit és l'aglà, de forma oblonga, acabat en una punteta i per l'altre extrem, ficat dins una cúpula semiesfèrica.

L'**alzina** de fulla llarga té les fulles poc peludes, relativament allargades i la capçada d'un verd intens; es troba principalment a les comarques llevantines del Principat i a les Illes Balears. L'**alzina** de fulla curta és de fulles molt peludes, àmpliament el·líptiques i de capçada d'un to grisenc clar; s'ha estès per les comarques interiors del Principat i predomina al País Valencià. A aquesta darrera subespècie pertany l'**alzina** d'aglà dolça, que precisament es distingeix pel gust del seu fruit. A Mallorca es suposa que aquesta varietat no és pròpia d'aquí; normalment se'n troben exemplars aïllats, segurament procedents d'empelts.

Llinatge

Alzina, existent a Catalunya, València, Mallorca i Menorca.

Topònims

L'alzina dels set cimals, famosa alzina situada vora la carretera que va de Lluc a Escorca.

L'alzina d'Alcanelleta", també dins el terme d'Escorca, i amb una gran soca buida, on hi caben fins a quinze al·lots al seu interior.

Cançó

A ses muntanyes randines
s'hi fan pins i arboceres,
estepes i carritxeres
i un gran redol d'alzines.

Pista

Es troba aquesta alzina a un lloc emblemàtic del nostre terme municipal, on per molt que plogui mai hi ha risc d'inundacions.

Sobre l'edat d'aquesta alzina, hi ha gent que diu que té 300 anys, quantitat equivalent als exemplars successius publicats de la revista *es saig*.

Solució del mes passat

La llinda protagonista de la fotografia del mes passat cobreix el portal de la casa on hi vivia en Mariano *Sabater*, en el carrer de l'Esperança.

Sant Tomàs, apòstol

Tomàs fou un dels dotze apòstols, anomenat també Dídim, que vol dir bessó. Poques coses, en sabem d'ell i només a l'evangelí de sant Joan té un cert protagonisme. Aquest evangelí conta que, quan Jesús decideix anar a Betània per ressuscitar Llätze, r els apòstols temen per ell i "Tomàs, l'anomenat Bessó, va dir als altres deixebles: - Anem-hi també nosaltres, i morim amb ell" (Joan, 11, 16). Tomàs se'ns presenta com un home carregat de dubtes; quan Jesús els diu: "I allà on jo vaig, ja sabeu quin camí hi porta. Tomàs li pregunta: - Senyor, si ni tan sols sabem on vas, com podem saber quin camí hi porta? Jesús li respon: - Jo som el camí, la veritat i la vida" (Joan, 14, 4-6). Però l'episodi més conegut és sens dubte el que ens mostra Tomàs com un incrèdul, com a prototip de persona que per creure una cosa l'ha de veure i l'ha de tocar. El fet el trobam també a l'evangelí de sant Joan, els sinòptics no el mencionen. Diu així (Joan, 20, 24-29): "Quan vingué Jesús, Tomàs, un dels dotze, l'anomenat Bessó, no era allà amb els altres deixebles. Ells li van dir: - Hem vist el Senyor. Però ell els contestà: - Si no li veig a les mans la marca dels claus, si no fic el dit a la ferida dels claus i no li pos la mà dins el costat, jo no creuré! Al cap de vuit dies els deixebles es trobaven altra vegada en aquell mateix lloc, i Tomàs també hi era. Estant tancades les portes, Jesús va arribar, es posà al mig i els digué: - Pau a vosaltres. Després diu a Tomàs: - Porta el dit aquí i mira'm les mans; porta la mà i posa-me-la dins el costat. No siguis incrèdul, sigues creient. Tomàs li va respondre: - Senyor meu i Déu meu! Jesús li diu: - Perquè m'has vist has cregut? Feliços els qui creuran sense haver vist!". Tot i la renyada de Jesús, sant Tomàs es veu potser com el més humà dels deixebles perquè el dubte, la incertesa, la desconfiança són ben humanes. Com també ho és Pere amb les seves negacions.

Segons una tradició va evangelitzar els parts; segons una altra predicà a l'Índia, on morí màrtir. A Síria es venera la seva pretesa tomba. Se li atribueixen una sèrie d'escrits, tots ells apòcrifs. La seva festa se celebra el 21 de desembre, si bé la reforma de 1969 la traslladà al 3 de juliol.

Sant Tomàs marca l'inici de l'hivern: "Per sant Tomàs / qui no té llenya / li tremola el nas". I també comença a allargar-se el dia: "De sant Tomàs a Nadal / just una passa de gall".

Ampliació del cementiri 'Algaida

El passat 9 de novembre es va signar l'escriptura de compra, per part de l'Ajuntament d'Algaida, d'una parcel·la d'una superfície de 1.016 m², situada a la part est del cementiri d'Algaida, per un import de 6.096,00 €. Aquesta adquisició fou aprovada per l'Ajuntament ple el 21 de juliol de 2005.

Amb aquesta compra, aquests terrenys, juntament amb els que ja eren de propietat municipal, serviran per a l'ampliació del cementiri. La superfície total que es destinarà per a l'ampliació es de 3.138 m². Actualment s'han fet els estudis tècnics i econòmics amb la finalitat de saber el cost del projecte, per poder fixar els preus públics de les diferents unitats d'enterrament previstes: capelles, nínxols, tombes i columbaris.

Una vegada aprovats els preus públics, s'obrirà un termini en el qual els interessats podran fer la reserva de les unitats i així es podrà determinar la viabilitat del projecte.

L'Ajuntament informarà oportunament de tots aquests tràmits i terminis.

Consorci d'Aigües d'Algaida

A la sessió que va tenir lloc el passat 16 de novembre, la Junta Rectora del Consorci d'Aigües d'Algaida, entitat formada per l'Ajuntament d'Algaida i la Conselleria de Medi Ambient del Govern de les Illes Balears va aprovar, d'acord amb la proposta de la mesa de contractació, l'adjudicació de l'obra, *Millora del subministrament d'aigua potable al terme municipal d'Algaida*, a l'empresa *ACSA AGBAR Construcción, SA* per un import de 886.300 € i un termini d'execució de sis mesos. L'Ajuntament d'Algaida aporta el 25 % del seu finançament, la resta està finançat per la Conselleria de Medi Ambient del Govern de les Illes Balears i la Unió Europea.

Aquesta obra consisteix en la posada en funcionament del pou que es va fer a Marina l'any 2003 i la conducció de l'aigua fins al dipòsit regulador d'Algaida. Per altra part, aquest projecte contempla la conducció de l'aigua fins al dipòsit regulador de Pina, d'aquesta manera quedaran connectades les xarxes de subministrament d'aigua dels tres nuclis urbans, Algaida, Pina i Randa.

Centre de dia per a persones majors

Aquest mes s'han iniciat les obres del centre de dia per a persones majors. L'empresa constructora és *Gómez Quintero, SA* i el termini per a l'execució de l'obra és de tretze mesos.

Ampliació del Col·legi Públic Pare Pou

També, aquest mes han començat les obres d'ampliació del CP Pare Pou. Aquestes obres consisteixen en la construcció de sis mòduls d'educació infantil, d'un menjador i cuina, de despatxos de professors i de patis exteriors. Aquesta obra està finançada per la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears.

Moció del Grup Popular

A la sessió ordinària que va tenir lloc el 3 de novembre, el Grup Popular va presentar una moció a l'Ajuntament ple sobre la Llei de Reforma de l'Estatut de Catalunya. Es proposava a la corporació que es pronunciés perquè aquesta llei no fos admesa a tràmit pel Congrés de Diputats i fos tornada al Parlament de Catalunya.

Aquesta moció fou rebutjada amb els vots en contra dels regidors del PSOE i del regidor del PSM – EN i els vots favorables del Grup Popular.

Reforma circulatòria

El passat 7 de novembre va entrar en funcionament la segona fase de la reforma circulatòria. Dins aquesta fase s'ha avançant la direcció única del carrer del Colomer que estava prevista a la tercera fase. També, s'ha regulat l'estacionament de vehicles als carrers de Palma i de la Tanqueta, on només es podrà aparcar a un costat del carrer, amb una periodicitat quinzenal.

La ubicació de les parades del bus que va proposar l'Ajuntament està pendent de la resolució de la Direcció General de Transports.

Gestió de residus de la construcció

L'Ajuntament ple, a la sessió extraordinària que va tenir lloc el passat 17 de novembre, va acordar per unanimitat l'aprovació inicial de l'Ordenança Municipal Reguladora de la Gestió de Residus de la Construcció i Demolició.

El Pla Sectorial Director de Residus, aprovat pel Govern de les Illes Balears, obliga els ajuntaments a l'aprovació de les ordenances municipals que regularan la gestió de residus de la construcció. El cobrament de les taxes correspon al Consell de Mallorca.

Aquesta ordenança entrarà en vigor quan s'aprovi definitivament. Per a més informació us podeu dirigir a la Casa de la Vila, si bé l'Ajuntament, abans que l'ordenança sigui d'aplicació, convocarà una reunió amb les empreses constructores del municipi.

Llei de Coordinació de les Polícies Locals

El passat dia 27 de juny entrà en vigor la Llei 6/2005 de la Comunitat Autònoma de Coordinació de les Polícies Locals. El nou text legal implica una profunda modificació del règim dels cossos policíacs i, en conseqüèn-

cia, una important reestructuració a nivell dels distints municipis.

Per tot això, en aplicació de la Llei 6/2005, a la sessió del 17 de novembre, l'Ajuntament ple va acordar per unanimitat l'aprovació inicial del Cos de la Policia Local d'Algaida i va iniciar l'expedient de modificació de la plantilla i catàleg de llocs de feina per adaptar-los a l'esmentada llei.

Projecte Finestra Única

A la mateixa sessió i amb la finalitat d'acostar l'administració al ciutadà, l'Ajuntament ple va acordar sol·licitar al Govern de les Illes Balears l'adhesió de l'Ajuntament d'Algaida al conveni marc subscrit entre l'Administració General de l'Estat i la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a la col·laboració en la progressiva implantació d'un sistema intercomunicat de registre de les Administracions Públiques.

Una vegada que l'Ajuntament s'hagi incorporat al projecte *Finestra Única*, els ciutadans podran usar el registre de l'Ajuntament per poder dirigir els seus escrits a les Administracions de l'Estat i de la Comunitat Autònoma.

Felicitació a la revista *Es Saig*

Amb motiu de la publicació del número 300 de la revista *es saig*, l'Ajuntament d'Algaida felicita els seus responsables i col·laboradors i els encoratja a seguir endavant amb aquesta tasca. Enhorabona.

**L'AJUNTAMENT D'ALGAIDA
US DESITJA UN BON NADAL
I UN VENTURÓS ANY 2006**

Seguidament us oferim el llistat amb una selecció de les novetats incorporades a la biblioteca el passat mes de novembre. Els exemplars provenen del Centre Coordinador de Biblioteques, de l'adquisició de l'Ajuntament i de donacions de Joana Martorell Garau i de mossèn Jaume Serra Adrover. Des d'aquí els feim arribar el nostre agraïment.

Narrativa

- AMIS, Martin. *Perro callejero*. Anagrama, 2005.
 AUEL, J. M. *El clan del oso cavernario*. El País, 2005.
 BORGES, José Luis. *Ficciones*. Alianza, 2005.
 CAIN, J. M. *Pacto de sangre*. El País, 2004.
 CASO, Ángeles. *El peso de las sombras*. Planeta, 1994.
 CELA, Camilo José. *La cruz de San Andrés*. Planeta, 1994.
 COCA, Jordi. *Cara d'àngel*. Ed. 62, 2004.
 COELHO, Paulo. *El Zahir*. Planeta, 2005.
 CRICHTON, Michael. *Estat de por*. Edicions 62, 2005.
 DAVIS, Anna. *El sexto amante*. Témpora, 2005.
 DOSTOIEVSKI, F. *Crim i càstig*. Sàpiens, 2005.
 DURIN-VALOIS, Marc. *Camella*. Témpora, 2005.
 FREIRE, Espido. *Melotocones helados*. Planeta, 1999.
 FREUDENBERGER, Nell. *Chicas con suerte*. Témpora, 2005.
 GALA, Antonio. *El manuscrito carmesí*. Planeta, 1990.
 GAVALDA, Anna. *Junts i proud*. Ed. 62, 2004.
 GORDIMER, N. *Sedució*. Proa, 2004.
 GRANDES, Almudena. *Estaciones de paso*. Tusquets, 2005.
 GRAU, Isidre. *Grog d'índia*. Proa, 2004.
 KANEHARA, Hitomi. *Serps i pírcings*. Columna, 2005.
 LLULL, Ramon. *Llibre de les bèsties*. Sàpiens, 2005.
 MÁRAI, Sándor. *La dona justa*. Ed. 62, 2005.
 MOIX, Terenci. *El amargo don de la belleza*. Planeta, 1996.
 NOTHOMB, A. *Antichrista*. Ed. 62, 2005.
 ORWELL, George. *1984*. Sàpiens, 2005.
 PLA, Josep. *El quadern gris*. Sàpiens, 2005.
 PLANAS, Rosa. *Les màscares de Florència*. Planeta, 2004.
 POE, Edgar Allan. *Contes fantàstics*. Sàpiens, 2005.
 POLO, Higinio. *El caso Blondstein*. Montesinos, 2005.
 SCHLINK, Bernhard. *El fin de Selb*. Anagrama, 2005.
 SIMENON, G. *El caso Saint-Fiacre*. El País, 2004.
 TABUCCHI, A. *Tristano muere*. Anagrama, 2004.
 USÓN, Clara. *El viaje de las palabras*. Plaza & Janés, 2005.

- VIDAL, Gore. *Juliano, el Apóstata*. El País, 2005.
 VIDAL, M. A. *La medida de las cosas*. Proa, 2005.
 VILA-MATAS, Enrique. *Doctor Pasavento*. Anagrama, 2005.
 VILLORO, Juan. *El testigo*. Anagrama, 2004.
 VOLTAIRE. *Càndid o l'optimisme*. Sàpiens, 2005.
 WILDE, Oscar. *El retrat de Dorian Gray*. Sàpiens, 2005.

Poesia

- ALPERA, Lluís. *Els bells papirs d'Alexandria*. Moll, 2003.
 BORGES, José Luis. *Antología poética 1923-1977*. Alianza, 2005.
 EFAK, Guillem d'. *Madona i l'arbre i altres poemaris*. Consell de Mallorca, 2005.
 FIOL, B. *Càbales del call*. Proa, 2005.
 MARGARIT, Joan. *Càlcul d'estructures*. Proa, 2005.
 RIBA, Carles. *Antologia poética*. Sàpiens, 2005.

CD àudio

- CORRS, The. *Home*. Warner Music, 2005.
 MARLANGO. *Automatic imperfection*. Subterfuge, 2005.

DVD vídeo

- . *¡Mates! [Bàsquet. NBA]*. NBA, 2004.
 —. *Asha*. Cromosoma, 2004.
 —. *Juega al fútbol como Beckham. Técnica futbolística oficial de David Beckham*. Footwork, 2004.
 DONEN, S. *Siete novias para siete hermanos*. El País, 2004.
 GOULDING, E. *Grand Hotel*. El País, 2004.
 KUBRICK, S. *Espartaco*. Universal, 1988.
 MILESTONE, L. *La cuadrilla de los once*. El País, 2004.
 MOORE, M. *Fahrenheit 9/11*. Cameo, 2004.
 PEÑA, Chema de. *Isi Disi. Amor a lo bestia*. Lolafilms, 2004.
 POLANSKI, R. *El pianista*. DeAPlaneta, 2003.
 POLLACK, Sydney. *La intérprete*. Universal, 2005.

DVD infantil i juvenil

- ANDREACCHIO, M. *Napoleón. El perrito aventurero*. Filmax, 1999.
 CORACI, F. *La volta al món en 80 dies*. Filmax, 2004.
 FOUGEA, F. *Hanuman. La leyenda del Dios Mono*. Manga films, 1998.
 LECLERC, P. *Los chicos de la lluvia*. Bartonfilms, 2003.
 METTER, A. *Un papá de película*. Dualstar, 2004.
 ROBICHAUD, D. *Pinotxo 3000*. Filmax, 2004.
 WEDGE, C. *Robots*. TCF, 2005.

Xarxa
de Biblioteques
de Mallorca

Consell de Mallorca
Departament de Cultura
Centre Coordinador de
Biblioteques Municipals

AJUNTAMENT D'ALGAIDA

13è Torneig Local de Truc Ca'l Dimoni

Un any més, tenim el gust d'anunciar-vos que ja s'ha obert el termini d'inscripció al Torneig Local de Truc.

Des d'aquí convidam tots els truquers i truqueres que hi vulguin participar i us informam de les novetats d'aquesta edició.

Enguany oferim la possibilitat de qui estigui interessat (és opcional) participar també al XVI Campionat de Truc de Mallorca 2005/2006 (a dues peces sense flor).

Per tant, a l'hora de formalitzar la vostra inscripció teniu dues opcions.

Opció A

PREU D'INSCRIPCIÓ Torneig Local de Truc (per persona): **25 euros**

Hi inclou la participació al Torneig Local de Truc Ca'l Dimoni, i el sopar que feim al final del torneig.

Opció B

PREU D'INSCRIPCIÓ Torneig Local de Truc (per persona): **25 euros**

PREU D'INSCRIPCIÓ Campionat de Mallorca (per persona): **12 euros** (D'aquest 12 euros 4 € són per a la Fundació Campaner, una ONG que treballa a l'Àfrica amb infants malalts de Noma)

TOTAL per persona: **37 euros**.

Que inclou la participació al Torneig Local de Truc Ca'l Dimoni, el sopar que feim al final del torneig i, en cas de classificar-vos, la participació al Campionat de Truc de Mallorca: de cada 10 parelles inscrites a l'opció B, se'n classificaran 5 que passaran directament a la FASE FINAL del Campionat de Truc de Mallorca.

Per poder participar al Campionat de Truc de Mallorca és necessari que hi hagi 10 parelles inscrites.

PREMIS DEL CAMPIONAT DE TRUC DE MALLORCA

1r: 6.000 € (més trofeu, viatge i carnet de soci del R.C. D. Mallorca)

2n: 3.000 € (més trofeu, viatge i carnet de soci del R.C. D. Mallorca)

3r: 1.500 € (més trofeu, viatge i carnet de soci del R.C. D. Mallorca)

4t: 750 € (més trofeu)

5è: 600 € (més trofeu)

6è: 500 € (més trofeu)

7è al 18è: 300 € (més trofeu)

Informació general

INSCRIPCIONS: Fins diumenge, dia 1 de gener de 2006, a qualsevol membre de l'organització, al restaurant Ca'l Dimoni o al cafè s'Acadèmia.

SORTEIG DELS GRUPS: Divendres, dia 6 de gener de 2006, a les 21 hores al restaurant Ca'l Dimoni

COMENÇAMENT DEL TORNEIG: Dimarts dia 17 de gener de 2006, a les 21 hores.

ORGANITZACIÓ: Pep *Castellitxo*, Jaume Falconer, Rafel Garau, Toni Mudoy, Mateu Mulet, Tomeu Sales i Esteve Vanrell.

El Torneig Local de Truc Ca'l Dimoni 2006 compta amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Algaida.

TORNEIG LOCAL
DE TRUC
CA'L DIMONI
ALGAIDA, 2006

Torneig Local de Truc

25è aniversari del Club d'Escacs

El 16 d'octubre a Sa Portassa se celebren els actes commemoratius del 25è aniversari del Club d'Escacs Algaida.

Es va disputar un torneig per equips de partides ràpides amb la participació de vuit equips, set dels quals eren de la màxima categoria, a més de l'Algaida B. El torneig va ser molt fort i molt interessant i es pogueren veure en acció els millors escaquistes de l'illa. La victòria final fou per al Tròpic, seguit del Casa Catalana, mentre l'Algaida aconseguia una destacada tercera posició. Entre partida i partida, a meitat del torneig, compartírem un bon dinar al mateix local amb la presència de la consellera de Presidència del Govern Balear, Maria Rosa Puig, el batle d'Algaida i el regidor d'Esports. Al final de l'acte presentàrem el llibre: *Fent història 1980-2005, Club Escacs Algaida Dimonis d'Algaida*, editat per l'Ajuntament, en el qual intentam deixar constància de la història del nostre club al llarg d'aquests 25 anys.

Els dies 4, 11 i 18 de desembre el Club d'Escacs Algaida organitza un curset d'iniciació als escacs per a nins i nines d'entre 6 i 12 anys. Si voleu saber més notícies o informació del nostre club podeu visitar la pàgina www.escacsalgaida.com.

Comiat de na Milagros

Na Milagros Mestre, *sa municipal*, vol aprofitar aquestes pàgines d'*es saig* per dirnos adéu, després de 4 anys i 7 mesos de servei al poble d'Algaida.

Un divendres es va acostar a la revista per fer arribar aquestes paraules:

“Gràcies a la gent d'Algaida, Pina i Randa per tan bé com s'han portat amb mi durant aquests gairebé 5 anys.

Estic molt contenta amb els fillets i les filletes de les Escoles, que ho fan tan bé per travessar davant la Creu de la Ribera, i també amb les mares, per la confiança que han dipositat en mi.

I vull dir que aquests adéu no és un adéu per sempre, sinó un adéu i fins aviat!”

Per acabar, volem afegir dues gloses que na Maria Amengual *Merris* ha escrit a na Milagros.

Jo faig feina guants posats,
aposta tinc les mans fines
don pas a nins i nines
i atur qualque cotxe escapat

Jo faig sa ronda amb sentit
perquè sa feina m'agrada
en veure remolinada
pec qualque siulo o qualque crit
i de darrera sent petit
“ja ve sa municipala”

Fotografia del sopar dels quintos de 1941

Reunió preparatòria de la Festa den Camestortes

Per a totes aquelles persones que vulguin participar en el muntatge i en la representació de la Festa den Camestortes.

Dissabte dia 17 de desembre de 2005 a les 14.30 hores a la Biblioteca Municipal d'Algaida.

Número 60, desembre de 1985

Fa vint anys, en el número 60, *es saig* complia cinc anys i en una nota es felicitava per aquest aniversari que hem multiplicat per cinc. A la portada, una sibil·la brandant una espasa ens anunciava que Nadal estava a punt d'arribar i desitjava bones festes de Nadal i Cap d'Any per a tots. Per si de cas ningú en aquest número es recordàs de fer-ho, aprofitarem aquí per expressar-vos el nostre desig d'un bon Nadal i un millor Any Nou.

La Xerradeta, a càrrec de Biel Sastre, era amb l'amo en Toni Garina, com a representant d'una de les empreses més antigues d'Algaida, aleshores encara en plena activitat. La seva fusteria datava de l'any 1883 o 1884, era centenària. Recordem que les empreses més antigues eren, o són, els ferrers Trinxet, la farmàcia i el forn de can Tomàs. L'amo en Toni recordava, entre altres coses, que va fer les plantilles dels bancs de l'església, que després varen construir entre tots els fusters d'Algaida repartint-se la feina

Hi havia un interessant article sobre "Els endemismes balears al terme d'Algaida" de Gabriel Bibiloni Oliver i Gabriel Bibiloni Trobat; estudiaven una sèrie de plantes endèmiques de les Balears i que, per tal motiu, necessiten ser especialment protegides.

N'Alexandre Pizà, a "Salut", parlava de la cistitis i n'Antoni Munar, a "Higya pecoris", de la leptospirosi. Seguien els berenars d'Antoni Pou i en Climent Garau –"Explorant el terme algaidí"– es referia a les restes antigues trobades al municipi. I una glosa de Bernat Coll recordava l'aniversari de la mort de Pere Capellà.

Començàrem a publicar les fotos dels nins i nines que cursaven a les Escoles; va ser una secció que va tenir molt bona acollida i que repetírem uns anys més tard.

L'editorial es referia a la crisi de govern que sorgí entre el grup Popular i Unió Mallorquina, que es tancà com bonament saberen, mentre que Calaix de Sastre comentava un "vint de novembre gloriós"; aquesta efemèride –ja sabeu quina és– complia deu anys i això vol dir que ara en fa trenta; curiosament escrivim aquestes línies un vint de novembre, i un fotimer de programes de televisió són reportatges sobre aquest tema.

Mentre tancàvem el número, se celebrava a Cura el Primer Congrés de Premsa Forana de Mallorca, del qual informarem el mes següent.

Dues algaidines per Huamachuco...

El passat 15 de juliol dues algaidines, na Maria Rosa Gomila i na Cristina Garcias, partírem a passar un mes i mig a Perú.

La possibilitat sorgí aquest estiu quan el frare Paco Jaume, un pinero que ja fa 40 anys que està a Perú, es trobava de vacances a Mallorca. Ens reunírem amb ell a Cura i organitzàrem el viatge.

Hem conegut la capital, Lima i altres grans ciutats (Trujillo, Cajamarca, Chiclayo...), però hem viscut un mes sencer a Huamachuco, un poble d'uns 36.000 habitants situat a la serra del nord-est de Perú a uns 35.000 metres, on estava destinat fra Paco.

Vàrem arribar a Huamachuco després d'uns dies de viatge en bus. Passàrem per la costa del Pacífic i finalment arribàrem a la serra per unes carreteres estretes, sense asfaltar i amb molta pols, que no tenen res a veure amb les d'aquí.

Huamachuco està situat en una gran vall, enmig de les muntanyes, i el paisatge que l'envolta és impressionant. La zona compta amb grans recursos naturals (llacs, aigües termals, rius...) i arqueològics (restes de fortaleces i antigues construccions fetes amb pedra que ara estan en procés de rehabilitació).

Ens vàrem allotjar a la parròquia del poble i amb nosaltres també va conviure una al·lota australiana, filla de mare peruana.

La nostra tasca va consistir a donar ajuda i suport en un centre d'educació especial del poble i repartir el material que ens enduguérem des d'aquí: roba d'infants, a famílies necessitades de poblacions rurals i material escolar per a centres. Tot i que la nostra ajuda només va ser un petit granet davant tota la necessitat que hi ha, les famílies són molt nombroses i disposen de pocs recursos.

Una de les estampes més quotidianes és veure la gent, ja de ben petits, caminant llargues hores per camins i dreceres de muntanya plens de pols o fang. Hi ha infants de 5 o 6 anys que han de caminar de 2 a 4 hores diàries per anar a l'escola.

Disposen de pocs recursos i s'alimenten dels productes que més tenen, que són l'arròs i les patates, i ho aprofiten tot.

Tenen una manca molt grossa en la sanitat i la higiene. Val a dir que als hospitals no tenen ni garses i, quan un ferit arriba d'urgència, s'adreça als familiars una llista del material que necessiten per fer la cura, perquè vagin a comprar-lo, i no tothom té els recursos econòmics necessaris.

La gent allà va ser molt amable amb nosaltres, al principi ens rebien amb una certa timidesa, però aviat ens sentírem molt ben acollides. Això sí, els primers dies al poble creàrem una certa expectació i, quan passà-

vem pel carrer, sovint sentíem dir a la gent "mira las gringas"... ja que no és una zona turística i se'ls fa estrany veure estrangers al poble.

Són molt humils i duen una vida tranquil·la i molt diferent a la nostra, sense presses ni estrès. Les cases són senzilles, fetes amb "adobes" de fang i palla i amb molt poca cosa a dins, sobretot les de fora vila.

Aquesta vivència ens ha resultat una experiència molt gratificant. Després de conviure un mes allà, ens va costar partir i sempre tindrem el bon record i les ganes de tornar-hi.

Des d'aquí volem donar les gràcies a les parròquies de Huamachuco, Trujillo i Lima, que tan bé ens han rebut, i sobretot a en Paco per mostrar-nos una part d'aquest món que no coneixíem i que ja no podrem oblidar.

**Maria Rosa Gomila
i Cristina Garcias**

Tres-cents números d'informació local

Era el mes de desembre de l'any 1980, ara farà vint-i-cinc anys. Tenia en les meves mans el número zero d'una revista local que acabava de sortir, una publicació senzilla que a la seva primera portada explicava quin era el seu objectiu. *“Una revista que neix amb la intenció de proporcionar als algaidins una informació de tot quant passa al nostre poble”*. *“Una revista oberta a tothom”*, deia més endavant.

Encara ho record, si bé he hagut de cercar aquest primer número a l'hora de fer aquest escrit. L'amo en Miquel Sis, a la contraportada, l'actualitat esportiva, un escrit d'en Miquel Quitxero, aleshores regidor, un breu de l'Ajuntament on donava dues notes d'informació municipal.

D'això han passat com he dit abans vint-i-cinc anys. Eren els primers anys dels ajuntaments democràtics, eren les primeres passes d'una societat que co-

mençava a viure en llibertat, a poder expressar en veu alta la seva opinió, després de quaranta anys de dictadura.

Encara que actualment vivim en una democràcia perfectament consolidada i no amb la incertesa d'aquell moment, hem de recordar que pocs mesos després es va produir l'intent del cop d'estat del 23 -F; dins aquell context, **es saig** va ser i és una eina bàsica per conèixer el que han estat aquests darrers vint-i-cinc anys de la nostra història com a poble. A partir d'aquelles primeres notícies, podem veure, girant els fulls dels números successius, com ha evolucionat el nostre municipi en tots els aspectes, ja siguin econòmics, socials, polítics o culturals.

es saig ha servit, també, per donar a conèixer la nostra llengua. Dir això avui a algú li pot semblar una ximpleria, encara que no ho és, però fa vint-i-cinc anys eren

molt poques les publicacions que s'editaven en català i molt poques les persones que sabien escriure-hi, no hem d'oblidar que l'ensenyament es feia tot en castellà. Crec que en aquest sentit **es saig** ha jugat un paper fonamental.

Ara ja som al número tres-cents, per això com a batle, i també com a antic col·laborador, vull felicitar els que durant aquests vint-i-cinc anys han fet possible la seva publicació, vull donar l'enhorabona als seus responsables actuals i a tots els que col·laboren i fan possible que mes rere mes **es saig** surti al carrer. Que així sigui per molts d'anys.

Jaume Jaume i Oliver
batle d'Algaida

El 25è aniversari d'*es saig* ha motivat que Pere Fullana Puigserver publicàs al Diari de Balears de dia 19 de novembre de 2005 l'escrit que a continuació reproduïm. Les dates assenyalades –i un quart de segle de vida d'una publicació ho és– són motiu de celebracions, i també de reflexió sobre la tasca realitzada. El fet que persones externes a la revista, però al mateix temps properes, com en Pere, expressin en públic les seves opinions, fa més enriquidor el debat, el procés d'autocrítica sempre necessari per a la continuïtat d'una feina. Encara que no compartides per complet –de formes equilibrades i justes tots en podríem parlar llargament– agraïm de tot cor a en Pere les seves consideracions i l'encoratjam a col·laborar amb nosaltres a fer una revista més participativa. Com hem dit –i practicat– sempre, *es saig* té les portes obertes de pinte en ample perquè hi càpiguen totes les opinions.

A punt de complir els 25 anys

Ahir, en el context de les XXIV Jornades d'Estudis Històrics Locals, es presentà una comunicació sobre la revista *es saig* d'Algaida, obra del jove historiador algaidí Rafel Puigserver Pou. *es saig*, al costat d'un gruix notori de publicacions locals, ha tingut un paper destacat com a altaveu del compromís a favor del petit país durant aquesta transició (en minúscula) des de l'autoritarisme corporatiu a la democràcia centralista. La revista, fundada des del consens i com a element de transversalitat nacionalista, ha complit amb escriu el seu objectiu i comença a ser un referent i el principal magatzem de la memòria col·lectiva, en clau local. Tot i que es tracta d'una publi-

cació jove, comença a ser objecte d'interès per part dels joves investigadors, la qual cosa és una demostració més del seu valor testimonial i del paper que ha jugat en la configuració de valors. La revista, des del 1980, ha tingut molts de col·laboradors, però sobretot ha comptat amb un equip tenaç i lleial a la causa, els noms dels quals són suficientment coneguts a escala local i anomenar-los potser seria interpretat en clau d'amiguisme. He seguit la publicació des del número zero, he mantingut una fidelització amb la publicació i em consider un membre més del seu entorn, però també n'he estat crític en privat i en públic. *es saig* no sempre ha estat un refe-

rent còmode per a les majories ni ha estat sempre ponderat de forma equilibrada i justa pels grups de poder municipal. Allò pitjor que li podria passar a la revista és anar quedant com un referent inqüestionable culturalment, però cada cop més fràgil en altres aspectes, tan necessaris en l'actual conjuntura política algaidina.

Pere Fullana
historiador

Festa commemorativa del número 300

Tots els que participam en la realització i administració de la revista volem compartir amb vosaltres, lectores i lectors, la satisfacció que sentim pel fet de complir 25 anys i haver arribat al número 300, aquest que ara mateix llegiu. Per això us convidam a la **festa** que celebrarem el proper **divendres dia 16 de desembre de 2005 a les 21.30 hores, al Casal Pere Capellà**. A més de poder brufar l'esdeveniment amb cava, hi trobareu:

La presentació d'un muntatge informàtic sobre els 25 anys d'existència d'*es saig*, realitzat per **Gabriel Salas Mascaró**, membre del Consell de Redacció de la revista.

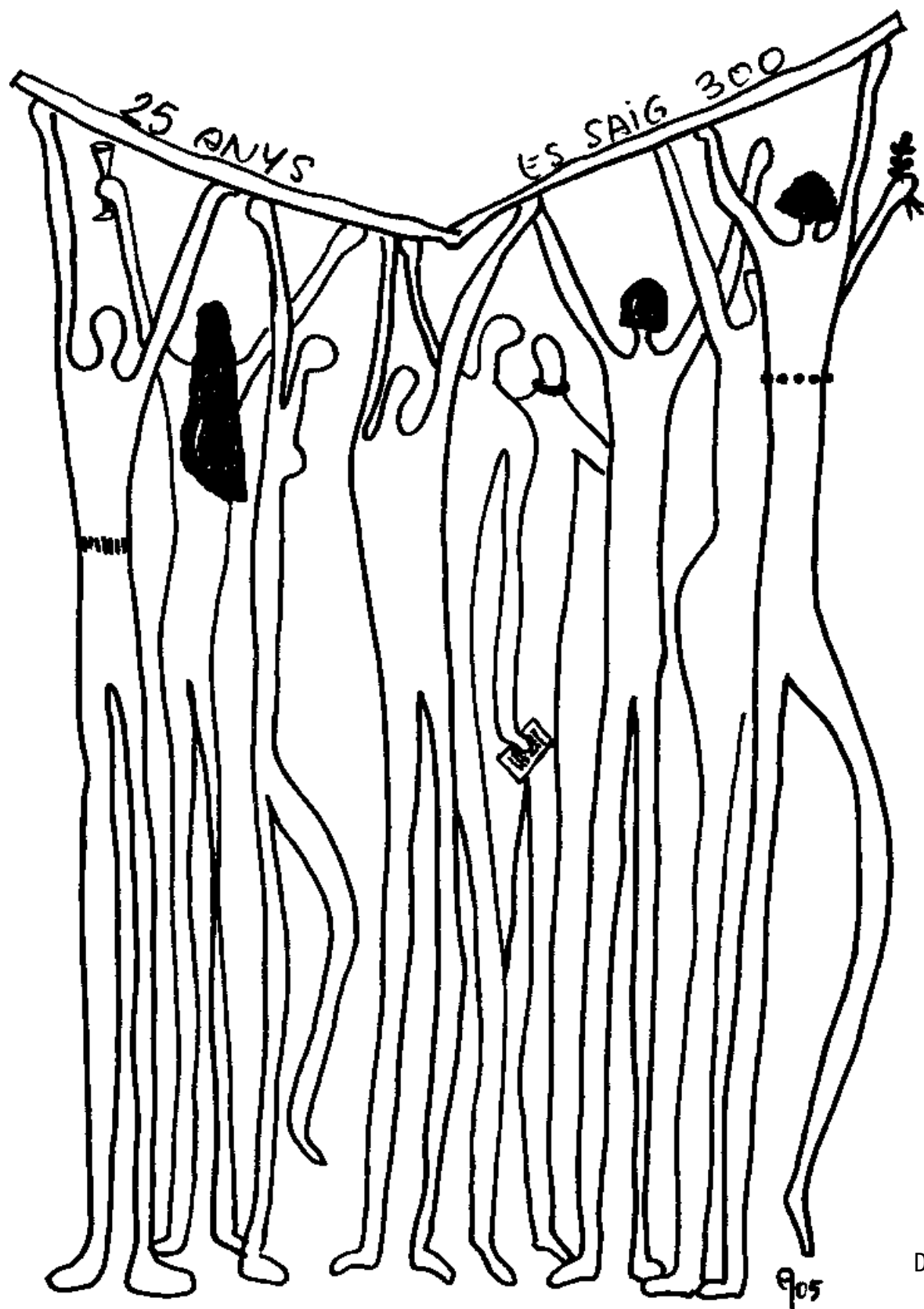
El gaudi, l'alegria, l'emoció... que proporciona la música del grup **Nou Romançer**

La presentació de l'obra gràfica realitzada per l'artista algaidí **Jaume Oliver Bauzà Torres**, component de la Junta Directiva de la Delegació a Algaida de l'Obra Cultural Balear. D'aquesta obra, n'hem fet una tirada d'uns 300 exemplars impresos sobre paper de qualitat, amb la intenció de regalar-los als nostres lectors i subscriptors. Demanam a totes les persones interessades a posseir-ne un exemplar, i que no puguin assistir a la festa, que contactin amb qualsevol membre del Consell de

Redacció de la revista o de la Junta Directiva de la Delegació a Algaida de l'Obra Cultural Balear.

La celebració ha estat organitzada i patrocinada conjuntament per la revista *es saig* i per **l'Obra Cultural Balear d'Algaida**. Volem agrair a **l'Ajuntament d'Algaida** les facilitats que ens ha concedit per a l'organització d'aquest acte, i també a **Víctor Andreu**, del Molí d'en Xina, l'ajuda que ens ha proporcionat per a la realització de l'obra gràfica. A tots els que vengueu a la festa, us agraïm per endavant l'alegria que ens proporcionarà la vostra presència.

Dibuix d'Elisenda
Pipió Gelabert

Fotografies de
Jerònia Pou

Glosa den Jaume Toledo

Es Saig està ben llançat,
es fets són prou evidents.
Podem estar ben contents
mes a mes ha progressat.
Supòs que ho heu reparat,
ja d'exemplars diferents
amb aquests sumen tres-cents
i això són un bon grapat.

Si mirau es calendari
partint des primer instant,
podeu anar comprovant
un fet extraordinari.
Vint-i-cinquè aniversari
és es que estam celebrant
d'un grup de gent treballant
sense cobrar cap salari.

Si me donau sa llicència
un detall vull afegir
per es que han volgut complir
una santa penitència
Es qui han tengut paciència
p'Es Saig cada mes llegir
tots aquests anys, podem dir
s'han guanyat una indulgència.

No llampega, tampoc trona,
ni es veu venir temporal.
Cada mes surt puntual,
es grup d'Es Saig molt bé sona.
Si s'equip no es desentona
encara té molta sal.
Dic fort, com és natural:
Molts d'anys i enhorabona!

Glosa den Climent Garau i Salvà

Són vint-i-cinc anys que fa
Una revista algaidina
Que el nom d'Es Saig duria
Per tota gent enterar.
Se va fer molt popular
Ja des del primer moment;
Que tot element present
Hi volgués cooperar.

Sa digníssima direcció
Que ha dirigit la revista
Ha demostrat ser un artista
De molt elevat valor.
Vint-i-cinc anys de labor
Els ha sabut resistir
I avui celebrem aquí
La foto de companyó.

Després d'una bona temporadeta sense una secció dedicada exclusivament al nostre llogaret (poble per més d'un de nosaltres), els joves de Pina hem decidit que era necessària i l'hem feta tornar; i ho feim coincidint amb aquest número 300 d'*es saig*. Una xifra molt especial, com especial esperam que sigui per a vosaltres la secció dedicada a Pina, que cada mes procurarem fer-vos arribar. Us informarem una mica del que passa als nostres carrers, de la gent del poble... i com no, donarem el nostre punt de vista a fets puntuals que ens puguin afectar. Són moltes coses les que volem contar, ja que darrerament hi ha hagut moltes noves...

Bon camí per anar a Algaida

Idò, després d'un bon feix d'anys ape-
daçant una i una altra vegada la carretera
que va cap Algaida, a la fi s'han decidit, i
sense adonar-nos l'han asfaltada de dalt a
baix i l'han pintada de bell nou. Era ben
hora!! Segur que si ho fessin amb tantes
altres carreteres secundàries de l'illa, ben
segur no "faria falta" fer tantes autopistes
com fan ara (d'això ja en parlarem un al-
tre dia...).

Volem afegir que això és una secció oberta a tots i que tothom pot dir-hi la seva. Per fer-nos arribar les vostres opinions, idees, notícies, suggeriments... ho podeu fer de dues maneres: o bé per mitjà de qualsevol membre del COF o a la seva web: www.cofpina.com.

Nou sistema de recollida de fems

D'altra banda, fa més d'un mes ens tra-
gueren els contenidors del nucli urbà per
evitar així molèsties que causaven els ca-
mions de recollida i les males olors. Ara
es troben ubicats a l'encreuament de la
carretera Pina-Algaida amb el camí vell de
Pina i formen part del nou punt verd. Des
d'aquí volíem fer una crida a la gent del
poble i externa, per tal de fer un millor ús
d'aquestes noves instal·lacions, ja que a
pocs dies de la posada en funcionament
feia vergonya acostar-s'hi, tot estava ple
de brutor. I clar, el més fàcil per als piners
és assenyalar l'ajuntament algaidí com a
culpable. Creim que anam ben errats: el
problema tal vegada siguem nosaltres ma-
teixos, si posàssim una mica de la nostra
part no importaria que els caminers de
l'ajuntament anassin a fer-lo net cada dos
dies, i dedicar-se així a altres tasques.

Aprofitam aquest primer escrit per enviar una salutació a en Xesc Oliver Pujaló, que tants anys ha mantingut ell tot solet aquest espai i que ens ha animat a tirar-lo endavant.

El cirerer de Betlem *Ruscus aculeatus* L.

Etimologia

El nom genèric, *Ruscus*, fa referència al nom llatí que els romans donaven a la planta (en castellà també s'anomena "rusco"). El nom específic, *aculeatus*, es refereix al caràcter espinescent de l'apex dels cladodis (falses fulles), que semblen com a agulles.

Descripció

Planta de la família de les Liliàcies. És un arbust (nanofaneròfit) que pot assolir el metre d'alçada, si bé habitualment els exemplars madurs ronden els 70 cm de mitjana. Presenta un rizoma del qual surten els brots nous cada any (turions). Les tiges són dretes, ramificades, molt intrincades (formen una mata densa), rígides, glabres, estriades i fortament lignificades, de tal manera que poden durar un parell d'anys. Les fulles són molt petites, gai-

rebé imperceptibles a la vista, són esquames petites, de forma triangular o lanceolada, situades al revers de les falses fulles (cladodis). Els cladodis són tiges aplanades, que semblen i fan la funció de les fulles. Són de forma ovalada o oblonga, rígids, amb molts nervis paral·lels, es disposen al llarg de la tija de forma alterna i acaben amb una punta punxent. Les flors creixen solitàries al revers dels cladodis, de tal manera que pareix que la planta produeix flors a sota de les fulles. Les flors són generalment unisexuals, motiu pel qual hi ha plantes masculines i femenines (planta dioica), si bé es poden trobar també flors hermafrodites en alguns casos. Les flors són blavenques, formades per 3 sèpals i 3 pètals petits, de color i forma semblants i lliures i per 6 estams més curts que els tèpals. L'ovari és súper i únic format per 3 carpels soldats. El fruit és una baia vermella, de forma esfèrica i de fins a 1 cm de diàmetre, amb 1 o 2 llavors.

Floreix durant els mesos d'octubre i novembre i fructifica a finals de desembre, coincidint amb el Nadal.

Forma part del sotabosc d'alzinars i pinars, sempre en indrets més o menys ombrívols i/o humits.

És una típica planta de distribució mediterrània i la podem trobar a totes les terres que envolten el *Mare Nostrum*. A Balears viu a les cinc illes grans, hi és abundant a totes, si bé és més escassa a les Pitiüses per la seva major xericitat. A Mallorca ocupa gairebé tota l'illa. A Algaida es troba lligada als indrets més naturals del terme municipal.

Llorenç Gil

Usos tradicionals

És una planta usada com a ornamental, principalment durant el Nadal. La seva comercialització està regulada, de tal manera que té un cert grau de protecció, no es pot recollir al camp amb finalitat comercial. És també una reconeguda planta medicinal, conté com a principis actius sals de potassi, calç, olis essencials, flavonoides (rutina), resines i saponines (principalment ruscogenina i neurscogenina). S'usa principalment el rizoma. Aquests components actius li confereixen propietats medicinals, com són: acció diürètica, antiinflamatori, vasoconstrictora (s'usa en tots els tractaments relacionats amb les malalties venoses: flebitis, varius, morenes, etc.). Forma part d'un antic remei diürètic popular, el xarop de les cinc arrels, conjuntament amb l'esparreguera, l'api, el fonoll i el julivert.

Esper que gaudiu d'aquest Nadal i que el proper any puguem seguir coneixent noves plantes del nostre municipi. Així mateix, aprofit per felicitar a tothom que té relació amb *es saig* pel seu número 300. Molts d'anys a tots i per 300 números més!

Fa 290 anys

El 1715, en plena guerra de Successió, el virrei “vingué en esta vila”; la visita li costà a l'Ajuntament 23 lliures 8 sous i 8 diners ja que es va necessitar pa recolat (pa de bon blat), pa negre per los soldats, devuit lliures d'arròs, espècies i pebre, “un cortinello mintona”, llimones, taronges, 35 lliures de neu, dues lliures de sucre, gallines i polles, 14 perdius, dos cortins de vi i un cortinello, ous, etc. Una guerra que ens va costar ben salada; des d'aleshores l'hem pagada i encara l'estam pagant.

Fa 262 anys

El 1743 era Batlle Reial l'honor Pere Joan Ribas de Cabrera, el qual féu ajuntar la Corporació a més del “Molt Reverend Sr, Dr, ffh. Togores pre. I Rector de la matexe, al Sr. Pere Mulet pre., al Rd. Jaume Reus pre., al Rd. Ffh. Antich pre., al Rd. Remon St martí pre.” (segurament eren els preveres residents a la vila, al manco els més qualificats) “per donarlos reó que sea determinat de fer la capella de nostre senhora del Roser per major veneració de dita Isglesia”. Se determina (“ningú discrepant”) per unanimitat fer dita capella, es nomenen els obrers; com que era necessari adquirir uns terrenys es resol “que la vila ofereix dosentas lliures per comprar los trasts que se heura de manester per edificar dita capella i la dita cantitat se degue haver de pagar delos Rosechs se estan divent ala Vila de lo any 1738 en rera”.

Fa 151 anys

L'any 1854 es produí l'aixecament conegut com la Vicalvarada, que donà pas al Bienni Progresista. En arribar la notícia, l'Ajuntament es reuní i “con unanimidad de votos se resolvió aderirse a tan patriótico alzamiento anunciandolo con repique de campanas”; i afegeix que “se invite a varios vecinos de este pueblo aficionados a la musica para que esta noche con sus instrumentos recorran las calles y plaza publica a fin de aumentar el universal regocijo que ha causado tan interesante nueva”. Aquesta resolució ens informa que, si no hi havia una banda de música, hi havia possibilitat d'improvisar-ne una, si calia: els músics i els instruments hi eren.

Pere Mulet

Saviesa per tres-centes pessetes

A vegades no puc recordar com comencen les coses, en especial les amistats, però d'aquesta, me'n record perfectament: va ser a un programa de ràdio, moments just abans d'entrar en antena, quan et vaig comentar que el teu llinatge, no molt comú, era semblant al d'un amic meu. Un amic meu, que era el teu fill!

No sé si us recordau de les monedes de cent pessetes. Fa, quants?, tres, quatre anys que tenim l'euro i ja sembla que la pesseta forma part d'aquells *docunotícies* dels nostres pares i padrins fets en blanc i negre, amb aquella veu, una mica afectada, que deia: *el Jefe de Estado ha inaugurado en Badajoz...* Recordau les monedes de cent pessetes? Eren pesants, rodones i de color groc. Un groc molt viu que s'anava apaivagant fins quedar-se en un daurat molt discret. Jo les record pesants però sembla ser que no ho eren. Fa ja bastants mesos que dins el meu moneder hi habita una moneda inservible que un temps era utilitzada per comprar el pa, pagar fins a un tallat o comprar la premsa. Sí, es tracta d'una moneda de cent pessetes. És petita, quasi ha perdut el color per les fregades -deu haver d'anar de mà en mà, viatjat dins bosses, carteres, moneders- i no pesa quasi res. No sé ben bé com ha acabat al meu moneder. Segurament algun espavilat me la va colar dins el canvi. Per conhortar-me pens que me la va baratar per una moneda d'un euro. Així, al canvi, l'engany no és tan elevat. La qüestió és que em va dur una història a la memòria. Un fet, de quan les pessetes eren les reines, que em va costar tres-centes, però em va ensenyar molt més que un màster de milió i mig d'aquelles antigues monedes.

Des de ben petit sempre he tengut molt de problemes per als noms i els sants. Normalment, no m'assabentava dels sants del dia fins que el dia havia passat. Això ha estat una font inacabable de conflictes amb Margalides, Catalines, Tonis, Joans i Biels ja que mai re-

cord felicitar-los i, us ho puc assegurar, hi ha gent molt susceptible. Aquesta vegada em vaig recordar del sant de na Catalina Bernat. Catalina Bernat era la meva professora d'història, assignatura en la qual jo anava, diguem-ho així, no molt fi. Catalina donava classe al Col·legi Públic Francesc Tomàs. Un col·legi petit amb un pati minúscul. Encara que semblava un inconvenient tenir el pati minúscul, era un avantatge ja que els mestres ens deixaven jugar a un carrer sense sortida que hi havia al darrere de l'edifici de l'escola. Quan em vaig assabentar, a la classe de religió, que solíem tenir els dimarts al matí a primera hora, que aquell dia era Santa Catalina vaig començar a tremolar. De tot d'una vaig comprendre perquè les estudioses i pilotes Maries, na Maria *panxa* i na Maria *poma*, havien amagat una capsa de bombons dins el calaix del pupitre d'una d'elles. Vaig guaitar el que escrivia Joan, que seia al davant meu, i vaig veure que estava escrivint un poema dedicat, així ho declarava l'encapçalament, *a na Catalina, mestra cosa fina*. Vaig sentir la mateixa suor freda que solia sentir quan el diumenge s'acabava i sabia que no havia fet els deures del col·legi. Tothom, menys jo, estaven preparant un detall per a la mestra pel seu sant! Vaig mirar l'horari. Teníem la classe d'història després de l'esplai. Si em podia escapar un moment a casa, vivia a prop, i agafava les tres-centes pessetes que tenia estalviades i anava a la floristeria a comprar un ram de flors, la situació estava salvada! Vaig sentir-me una mica més tranquil. No era la primera vegada que m'escapava del col·legi per anar-me'n una estona a casa. A vegades m'havia oblidat del berenar o un llibre de text. Era una escapada de cinc o deu minuts al màxim, era impossible que el professor de música, Plàcid, s'adonàs de la meva desaparició.

Al col·legi es feien les classes a tres aules distintes. Les de religió i història a l'aula A,

per això havien deixat les *Maries* la capsa dins el pupitre; les de música i plàstica es feien a l'aula B, que compartíem amb els de vuitè B; mentre que les altres es feien a l'Aula C, que nosaltres consideràvem la nostra. Érem tres classes de vuitè: A, B i, nosaltres, C. Així, doncs, els canvis d'aula eren freqüents i no era estrany veure a vegades alumnes que corrien d'una aula a l'altra amb el desconcert dibuixat a la cara. Aquell dia em va passar: em vaig equivocar d'aula i vaig entrar a l'aula B. L'aula estava en penombra, encara no s'hi havien fet classes aquell dia i les cortines estaven posades tapant l'entrada de la llum solar. Em vaig seure i vaig esperar una estona. Crec que de tot d'una em vaig adonar del meu equivoc, però m'abellia estar-me una estona assegut, en aquella habitació tranquil·la i obscura. La pissarra verda estava neta, a una de les bandes hi havia una mica de pols i dues o tres barres de guix. La taula del mestre estava col·locada a una banda, com sempre solia fer en Camil, el profe de música, quan assajava amb el cor. Vaig deixar que la mirada vagabundejés per l'habitació. Finalment, es va posar sobre la taula que hi havia al davant meu. I allà estava! Al bell mig de la taula, una superfície d'un verd clar amb fregades i pintades de bolígraf, hi havia un objecte de color groc. No podia veure què era exactament però semblava un llapis. Em vaig aixecar, tanmateix havia d'anar-me'n, i vaig agafar l'objecte. Es tractava d'un bolígraf de marca *Replay*. Havia trobat un bolígraf de marca *Replay*! Un d'aquelles bolígrafs que s'esborraven amb una goma normal i que eren molt populars a l'escola. Podríem dir que era un objecte cobejat entre els alumnes. Era meu! Vaig amagar-lo dins la cartera i vaig pensar que si esperava unes setmanes abans de mostrar-lo ningú em podria dir que era seu. Quina sort la meua! Vaig sortir de l'aula com un esperitat i vaig entrar a la classe de matemàtiques com dut per les fures. Vaig mormolar una excusa relacionada amb haver d'anar als serveis amb urgència pel meu retard al professor. Em vaig asseure molt content. Tenia dins la cartera un dels objectes que

més desitjava tenir! Em moria de ganes de provar-lo, d'escriure el meu nom amb aquella tinta de color blau esmorteït i després esborrar-lo amb la meua goma blanca!

A l'hora de l'esplai em vaig apropar al marge que havia de botar per escapar-me. Vigilàvem amb un ull el professor de guàrdia mentre m'acostava amb aire distret. Just quan anava a botar, una veu em va donar l'alto. Era en Joan.

- Què fas?

- Txist!

- Què fas? Penses escapar-te? Et puc acompanyar?

Joan era també de la meua classe. Jo no havia intimat molt amb ell, malgrat que dúiem més de quatre cursos junts. Vaig mirar el meu rellotge de polsera. No tenia molt de temps per perdre-lo discutint amb ell. Vaig assentir amb el cap i vaig botar el marge. Joan em venia al darrera. Acotats, vàrem córrer 15 metres fins arribar a una cantonada des de la qual Plàcid, el professor, no ens podia veure.

- On vas?

- A casa.

- Vas a berenar?

- No. Vaig... Calia pensar ràpid, li havia de dir la veritat? Ho faria.

- Què passa?

- Saps quin dia és avui? És Santa Catalina! Vaig a casa a cercar doblers per comprar-li un ram de flors a la profe d'història. Visc aquí prop.

- Ostres! És el sant de la profe! Jo no tenc res per a ella!

- Idò més et val espavilar, que vas igual de malament que jo!

Joan va començar a pregar durant tot el camí a casa. Ell no tenia doblers però si jo n'hi avançava podríem fer el regal a mitges. A mi què m'era? *Perfavorperfavorper...* Final-

ment, vaig accedir. Joan em va abraçar i em va dir que jo era el seu millor amic. Em vaig emocionar. Mai havia tingut un “millor amic” així que, una vegada a casa, vaig decidir mostrar-li el meu tresor.

- Un bolígraf *Replay*! Quina passada! És molt car?

- No ho sé.

- Te l'han regalat?

- No. Saps guardar un secret?

- És clar, som el teu millor amic!

- L'he trobat avui al matí a l'aula B.

Li vaig contar com l'havia trobat. Amb una mica d'enveja a la veu em va felicitar per la meva sort. Escriguérem unes poques paraules a un quadern i després les esborràrem. La tinta del bolígraf era màgica! Quina passada! Després anàrem a la floristeria i allà, per tres-centes pessetes, tot el meu capital, compràrem un senyor ram per a la nostra mestra. Tornàrem a botar el marge sense que ningú se n'adonàs i després d'anar a la nostra filera entràrem a classe en formació. La taula de la *Senyo* Catalina estava plena de regals, però el que més destacava era el nostre ram. Esperàvem que se'n recordàs, cosa que no va fer, d'ell a l'hora de posar les notes de cara a passar un Nadal agradable. Quan dúiem un temps de classe, Joan es va aixecar i va demanar parlar amb la *senyo*. Sortiren un moment i al cap de deu minuts entraren. Vaig sentir les darreres paraules de la professora, *has fet bé, Joan*. Catalina va fer unes mambelletes per cridar la nostra atenció i després el món va caure a sobre meu.

A veure, nins, el vostre company Joan m'ha contat un fet molt desagradable. M'ha dit que un dels vostres companys ha robat de l'Aula B un bolígraf de color groc. Podria el culpable retornar aquest objecte?

Jo no he robat res! Vaig cridar.

Has agafat una cosa que no és teva! Dóna-me-la! A més, parlaré amb els teus pares per

aquesta actitud! Ets un lladre!

Em sentia indefens i em vaig aixecar davant les mirades de tota la classe. En Joan em feia gests com dient *em sap greu, però tenia un pes massa gran a sobre la meva consciència*. Vaig tornar el bolígraf. La professora el va agafar i a mi em va aglapir quan intentava tornar al meu pupitre. Em va fer estar dret, devora d'ella, mentre va fer un breu discurs sobre la meva actitud, sobre robar coses dels pupitres dels altres, sobre la remarcable actitud d'en Joan que, malgrat estimar-me i ser el meu amic, havia actuat correctament denunciant un acte delictiu tot i que el protagonista fos una persona propera. I per coronar el discurs va alçar el bolígraf groc, com si fos el meu cap decapitat, i va demanar de qui era el bolígraf.

- Meu!

Qui ho havia dit era en Pere. Em vaig remoure. Volia protestar però la professora em va fer callar.

- Ara li dones el bolígraf. Encaixau les mans i li demanes disculpes.

Vaig fer com em digueren tot i que bullia de ràbia. Era impossible que fos seu. Nosaltres no havíem tingut encara ni música ni plàstica aquella setmana. Pere va somriure i va dir ben alt que no em preocupàs, que em perdonava i que no m'ho tindria en compte. Un gest que la professora va lloar.

No sé que ha estat d'en Pere però supòs que deu haver arribat lluny en aquesta vida. A Joan el vaig veure, fa dos anys, davant una sabateria explicant a l'amo qui li havia romput el vidre d'una pilotada accidental. A vegades, la gent creu que t'enganya, que et menges moix per llebre davant el seu somriure i tal vegada no sigui així: creuen que et colen cent pessetes per un euro, quan en realitat et donen un bocí de metall per a una història.

Albert Herranz Hammer

9 de maig de 1912 - 15 d'octubre de 2005

Benvolgut Benigne,

La teva inquietud i curolla pel muntanyisme no et deixava estar aturat ni un moment. No et bastava practicar l'excursionisme, sinó que ho vares voler compaginar amb la tasca de fomentar tot allò que es relaciona amb el món de la muntanya. Vares ser l'impulsor de l'excursionisme organitzat durant la postguerra, amb la creació el 1947 del Grup Excursionista de Mallorca, que anys després, el 1973, esdevindria l'actual GEM.

Gran aficionat a la fotografia, has publicat diversos llibres de rutes de muntanya i de la seva terminologia, així com nombrosos articles a revistes especialitzades i a altres publicacions. El teu poder de convocatòria i la gran quantitat d'amics que t'han envoltat al llarg de la teva vida han fet que totes les activitats de què has pres part de manera activa hagin estat un èxit. Una d'elles, era la festa de sant Bernat de Menthon, patró dels muntanyencs. Arrelada al centre d'Europa i a Catalunya, la vares introduir aquí a Mallorca a l'any 1952.

La teva estimació i cura cap a la festa dels muntanyencs ha fet que perduràs fins al dia d'avui amb el sentit que tu sempre vares voler. Així, cada 15 de juny, el GEM uneix els excursionistes i el sentiment comú que els cohesiona al voltant d'un fet i una festa: veure sortir el sol i sant Bernat de Menthon. Encara record emocionat el dia que amb els ulls plorosos i amb la veu tremolosa em deies al mateix temps que m'abraçaves: "Manel, veig que la festa ara està en bones mans, no l'abandonem...". Això era a mitjans mes de juny de 1992, a un lloc un poc apartat del pinar de son Seguí d'Algaida.

Varen ser unes poques paraules, però dites amb una pausada tonalitat, amb un entusiasme matisat per la tristor de qui el temps –aquell que a tothom atura– l'obliga a "penjar les botes". Era, si em permetes que t'ho digui, com si et desfessis d'una part de la teva vida. I és que aquelles poquetes paraules, que no les podies dir d'altre manera –tanmateix, tu sempre has estat així–, m'arribaren al cor.

No passis ànsia, Benigne, ara que has pujat tan amunt com mai no havies somiat, ara que estàs a una esplèndida balconada, contempla les muntanyes mallorquines que tantes vegades vares trepitjar amb cura, amor, seny i molt de respecte. I, si és el mes de juny, mira cap als penyals, moles, carenes, comes, comellars i xaragalls, segur que veuràs una teringa de joves i vells muntanyencs, amants de la natura, que amb la rosada matinera s'enfilen cap l'altiu cim per ser protagonistes de l'entranyable festa que tu tant vares estimar.

Sabem que ara descansas allà on tu volies.

Sabem que voles com el voltor que tant admiraves.

Sabem que ens vetllaràs i guiaràs les nostres sortides.

Aquest és el millor condol que podem donar a la teva esposa, Francisca Nadal, que tant de costat et va fer i als teus fills Margalida, Maria Pilar i, especialment, Joan Carles, incondicional col·laborador, company i gran amic, a qui vares saber transmetre la teva inquietud i curolla muntanyenca.

Gràcies per tot el que ens has deixat.

Manuel Osuna

La utilitat dels vestits espacials

Si aquest mes centram la nostra atenció en el Sol, la resta d'estrelles i els planetes, observem que tots estan formats d'una pila de materials acaramullats, és a dir, que la majoria de la matèria de l'Univers està situada en aquests objectes, deixant la resta de l'Univers, relativament buit.

La composició d'aquests distints materials caracteritza totes les coses, del que anomenem densitat, que depèn de la massa i el volum de cada superfície o objecte. Doncs, si ara ens centram en el que anomenem Espai; tot el que no són planetes, ni estrelles, és a dir, el que hi ha quan sortim de l'atmosfera de la Terra amb un coet, és tot un buit on els astronautes necessiten vestits espacials per poder estar-hi. Aleshores, teòricament aquest ambient té densitat zero, ja que no posseeix "cap" massa ni volum. I ho he posat entre cometes perquè només trobam una molècula per metre cúbic (probablement d'hidrogen, ja que és l'element més comú a l'Univers). En aquest medi, no hi ha gravetat, ni aire, i per acabar-ho d'adobar, és fred, molt fred! Està a la temperatura que anomenem zero absolut, és a dir, 273 graus sota zero! Allà ens congelariem quasi a l'instant!

En un ambient així, el nostre cos no està preparat per viure-hi, i per això necessitam dels vestits d'astronautes. Doncs ara suposem que durant una sortida extravehicular un astronauta perd el seu casc o sofreix un problema que fa que s'espenyi la seva petita "atmosfera respirable". En una exposició al buit de l'Espai, comptariem amb poc temps per trobar una solució a aquesta dificultat, ja que un ésser humà romandria conscient entre 9 i 11 segons, temps molt escàs per reaccionar. Una vegada transcorregut aquest temps, el nostre astronauta sofriria convulsions, seguides per una paràlisi. Ràpidament es formaria vapor d'aigua en els teixits fins del cos i a la sang de les venes,

i es produiria un inflament del cos, la qual cosa només podria evitar-se en part amb una roba elàstica que produís pressió.

La falta d'una atmosfera respirable, unida als efectes inicials descrits, produiria una interrupció de la circulació sanguínia. El gas i vapor d'aigua de dins el cos tendrien a anar fluint cap a fora del cos a través de les vies aèries, mentre que el cos de l'astronauta començaria a disminuir ràpidament de temperatura. Encara que el nostre desafortunat astronauta ja hauria perdut la consciència, el seu cos encara podria sobreviure fins a un màxim de 90 segons.

En alguns moments de la història, la ciència ficció ha considerat que l'exposició al buit de l'Espai faria bullir la sang i que el cos acabaria explotant. Això no és cert. En primer lloc, la sang no estaria en ebullició, ja que l'elasticitat dels vasos sanguinis la mantendrien sota una forta pressió. Curiosament, un dels fluids corporals que sí bulliria seria la saliva de la boca, perquè es trobaria exposada directament al buit de l'exterior. I per altra banda, el cos tampoc explotaria, ja que la pell és suficientment resistent com per evitar això, de tal manera que al menys, ens mantendríem d'una sola peça. Un exemple cinematogràfic, és una escena molt coneguda de *2001: Una odissea a l'espai*, on l'astronauta Dave Bowman es va veure obligat a llançar-se des d'una càpsula d'exploració i romandre uns segons al buit fins a la nau Discovery, sense casc! Doncs, ara ja sabeu que aquesta escena podria ser totalment real, i no com les que ens mostren a *Atmosfera Zero* de Sean Connery.

Encara que només es trobaria conscient durant uns 10 segons, un ésser humà exposat de cop al buit de l'Espai podria arribar a sobreviure a l'experiència si tornàs a les condicions normals de pressió atmosfèrica i temperatura en un termini màxim d'entre 50 i 90

segons! Possiblement sofriria problemes neurològics, ceguera o altres problemes de visió, que acabarien desapareixent.

Existeixen distints casos registrats d'exposicions al "buit", parcials i totals. El cas més conegut fou el que va patir el pilot Joseph Kittinger el 16 d'agost de 1960, durant l'ascensió en el globus *Excelsior III* a 31000 metres d'altitud; un ambient relativament semblant al buit de l'Espai amb unes temperatures de -70°C ! Durant la missió, el tripulant va perdre la presurització en el guant de la mà dreta, però amb una demostració de valentia, aquest home va decidir continuar amb la seva missió, mentre sofria mals molt forts i quedava amb la mà inutilitzada. No obstant això, una vegada que va descendir a una altura inferior llançant-se en paracaigudes, la mà va retornar al seu estat normal sense majors conseqüències.

Un altre cas va tenir lloc en un dels centres de la NASA l'any 1966, quan un tècnic del Centre Espacial Johnson va sofrir una descompressió per mor d'un accident amb un vestit espacial en el transcurs d'un test en un "buit" artificial, on va perdre la consciència durant 14 segons; més o menys és el temps que tarda la sang empobrida d'oxigen en arribar des dels pulmons al cervell. 30 segons després es va poder restituir la pressió atmosfèrica normal, el tècnic va recuperar la consciència sense sofrir cap mal. L'accidentat recordava que podia escoltar com s'escapava l'aire i el seu darrer record abans de quedar inconscient fou sentir que la saliva de la llengua començava a bullir!

A més dels anteriors, cal afegir que durant el vol del transbordador espacial Atlantis de la NASA, a l'abril de 1991, un dels guants d'un astronauta presentava un defecte a la zona de la palma de la mà, per la qual cosa es va crear un forat mil·limètric entre els seus dits polze i índex. Així i tot, l'astronauta no va arribar a ser conscient del problema durant el seu pas-

seig espacial, fins que va tornar a la nau, ja que li quedà una dolorosa marca vermella, fins al punt de sagnar-li una mica. Aquest també va tenir sort, però hi ha hagut casos que han implicat la mort del subjecte exposat al buit de l'Espai.

Per acabar, volia afegir un fet curiós, i és que en el sisè paràgraf d'aquesta secció d'*es saig* passat, vaig posar un doiot, i ningú ha vingut a queixar-se. Va ser un descuit meu, posar que "*anar fins a un planeta de l'estrella Vega, seria un suïcidi, ja que necessitaria diverses generacions d'astronautes per arribar-hi...*", però Vega està "només" a uns 26 anys llum, i amb una nau a la velocitat de la llum hi arribaríem lògicament en 26 anys, no amb "diverses generacions". Si veis més errors com aquest, m'agradaria que me'ls comentàssiu. Gràcies!

Gaudiu d'aquest número 300 d'*es saig*!

Joana Martorell Garau *de cas Potecari*

Segurament els nostres lectors i lectores hauran observat que el mes passat no es va publicar aquest espai 'Ens heu de fer una glosa'. El motiu va ser que el dia que havíem d'entrevistar na Joana ella tenia compromisos amb l'ONG Mans Unides, de la qual és membre activa, i era a Madrid, per la qual cosa ens vàrem endarrerir una mica i no vàrem poder entrar l'entrevista dins *es saig* del mes passat. De totes maneres, ho donam per ben fet perquè les seves vivències i activitats a Madrid són molt compromeses i interessants i ja veureu que hi omplen gran part d'aquesta conversa. Comencem idò...

1. Presentació.

Som na Joana Martorell Garau *de cas Potecari*; els meus pares, en Pere Ramon Martorell Cardell i n'Elisa Garau. Tenc dos germans: en Gabriel i en Bernat. Jo som fadrina, però tenc sis nebots: n'Elisa, en Pere Ramon i na Pilar, per una part, i en Pere Miquel, n'Elisa i en Miquel, per l'altra. També tenc set renebodets fantàstics!

2. Infància.

La meua infància va transcórrer fins als vuit anys aquí, anava a les Escoles i tenc molts bons records. Record amb gran estima i admiració donya Amparo i donya Consuelo, foren molt bones mestres i encaminaren la meua vida dedicada a l'ensenyament. L'escola era al mateix lloc d'ara, evidentment amb l'estructura d'abans. Més endavant vaig estudiar a les

teresianes, fins acabar el batxiller; després vaig passar a la Normal per acabar la carrera de mestra d'escola. Sempre he dit que fou per casualitat que estudiàs aquesta carrera, ja que a mon pare li hauria agradat que fos apotecària, com ell, però una sèrie de circumstàncies d'aquell temps foren propícies perquè continuàs amb la carrera. I us he de dir que quan ha passat el temps, quan ja gaudesc de la jubilació, em sent enormement agraïda i realitzada; ja que a part de l'ensenyament que he fet cap als meus alumnes és tant el que jo he après... M'ha enriquit molt interiorment.

3. Joventut.

La vaig passar mig a ciutat i mig a Algaida. Amb les meves companyes d'estudi passàvem gust de qualsevol cosa, tot era motiu de bulla per insignificant que fos i a Algaida, amb la meua família i amistats, passa de pressa la joventut, a que sí?

4. Feines o ocupacions.

En aquests moments, a part de gaudir de la jubilació i tranquil·litat que la meua edat dóna (tenc 69 anys), estic compromesa amb l'ONG Mans Unides. La meua tasca, juntament amb una altra companya, és visitar 44 escoles de Palma i la part forana entre les quals hi ha Algaida i Lluís Vives a causa de la meua vinculació amb les dues escoles. Les visitam per donar a conèixer tant als mestres com als alumnes les tasques que fa l'ONG. Els mostrem un vídeo, els explicam uns plans, uns projectes

amb uns temes preparats per pedagogs i professionals de l'educació per donar a conèixer i sensibilitzar els nins i nines de les escoles la problemàtica del tercer món; dialogam amb ells perquè al cap i a la fi el més important és la implicació i la motivació que puguin generar aquests encontres.

Li hem suggerit a na Joana si podíem dedicar unes hores per la gent més major del poble i així conèixer de més aprop la tasca de Mans Unides. Li ha semblat encertat, prest es decidirà el dia, hora i lloc, que ja es farà saber mitjançant cartells perquè tothom que hi estigui interessat hi pugui assistir. Li hem parlat d'Algaida Solidària, que encara que sigui una associació petita, també es fa feina d'una manera ferma amb uns principis sempre encaminats als més desfavorits, una feina que el poble respon amb un alt grau de generositat.

5. Invent o avançament més important per a la humanitat.

La penicil·lina i les vacunes.

6. Invent o avançament més important per vós.

Els que faciliten la vida domèstica.

7. Persona o personatge que sigui més positiu per a la humanitat.

Els grans descobridors o inventors.

8. Persona o personatge que admireu.

El Rei Joan Carles i molt especialment la Reina Sofia.

9. El fet passat al llarg de la vostra vida que considereu més important per a la humanitat.

Són moltíssims, han estat molts anys de grans avanços mèdics, espacials, informàtics i telemàtics.

10. El fet més important dins la vostra vida.

L'oportunitat de conivure i treballar amb nins va omplir la meua vida.

11. Amb el temps, digau-nos una cosa en què hagueu millorat.

Professionalment. He tengut moltes oportunitats de millorar amb la meua feina, amb persones molt preparades aquí i a fora.

12. Amb el temps una cosa que hagueu empitjorat.

Uf, crec que en més de les que voldria, també en salut.

13. Per qui posaríeu la mà al foc?

No ho sé.

14. Amb qui no aniríeu ni fins al cantó?

Amb ningú violent.

15. Què faríeu si fóssiu: a) la persona més rica del món b) el batle d'Algaida c) quaranta anys més jove.

Tot me resulta irreal, no en tenc ni idea.

16. Un defecte.

Més d'un.

17. Una virtut

No som gens rancorosa.

18. Una il·lusió

Eradicar la fam.

19. Una queixa.

La tórrida entre diferents grups polítics.

20. Una preocupació.

Les drogues i els pares massa confiats.

21. Un consell.

No som qui per donar-ne cap. Professionalment, tal vegada us diré que s'han de saber crear uns hàbits als fills, facilitarà molt el seu futur; per exemple el tracte familiar, les actituds dels pares, aquella conversa comprensiva i respectuosa, el diàleg,... tot això és fonamental.

22. Un racó d'Algaida.

a) que us agradi

Tot el casc antic al voltant de l'església, també la vista des de la rotonda de Son Garbí.

b) que no us agradi

Els carrers plens de cotxes aparcats, ja sé que és complicat.

23. Una raó

a) per viure a Algaida

És ca meva de sempre.

b) per no viure a Algaida

No en tenc.

24. Un algaidí que hagueu conegut que tengui la vostra admiració.

Pens en la família Janer Manila, pare i filla. També, en Mingo Revulgo.

25. Un algaidí històric que considereu important.

El Pare Bartomeu Pou i bastants més, uns per una cosa i altres per una altra.

26. Tria una cançó.

“Piensa en mi” de Luz Casal. També som una entusiasta d’Elvis Presley i m’agrada molt na Maria del Mar Bonet.

27. Tria-ne un de dos: transport públic o cotxe

El transport públic és el millor, però sincerament per comoditat utilitz el cotxe. Ara bé, dins ciutat sempre vaig amb autobús.

28. Tria-ne una de tres: premsa, ràdio o televisió

No renunciï a cap de les tres, la premsa és lectura diària per a mi, la ràdio m’acompanya i la televisió els vespres m’entretén.

29. Tria-ne un de quatre: cinema, televisió, passeig o concert musical.

Igual que l’anterior no renunciï a cap dels quatre: gaudesc amb una bona pel·lícula, trii com bé podeu suposar els programes de televisió amb què més m’identific, un passeig és formidable i un concert musical, per a mi, fantàstic.

30. Com arreglaríeu els problemes de trànsit dins Algaida?

És un mal comú molt difícil d’arreglar.

31. Què us suggereixen les paraules

a) escola

Formació

b)apotecaria

Salut

c) jubilació

canvi d’activitat, més assossegament, fora despertador!

32. Lloc on posaríeu la parada d’autobús.

A la plaça, sense cap dubte. Cap cotxe aparcats i, com es feia abans, que l’autocar faci la volta a la plaça. Pens que és el més lògic, no us sembla? (Nosaltres hem contestat que sí)

33. Si heu sentit l’expressió ‘dur ses setmanes girades de peu’ què vol dir?

Una persona que va errada.

34. Si poguéssiu fer un únic miracle no personal, què faríeu?

Aboliria l’esclavitud. Em va arribar al cor quan vaig saber que una ONG Suïssa compra als mercaders d’esclaus nadons, nins que fan feina de sol a sol, només per un poc de menjar, nines que les empen per prostituir-les, dones per al que sigui. Aquesta ONG les tor-

na a les seves respectives famílies, us asseguro que escarrufava el que vaig veure.

35. Què us agradaria que us haguéssim demanat?

Més que em demaneu, si que us diré el lloc on vaig fer 39 anys de feina, el Lluís Vives, lloc molt estimat per mi, Varen ser diferents les tasques dins el centre, vaig tenir un temps de responsabilitat de direcció i altres de professora, guard un record entranyable d'aquell temps i uns amics de per vida. M'omple d'alegria quan vaig a qualsevol lloc i aquell ninot que vaig tenir a classe ara és aquell metge, aquell fotògraf, aquell mecànic,... és el més gratificant que em reconeixin i em facin tant de cas.

36. Voleu afegir quelque cosa.

Afegiria que és per a mi una gran satisfacció col·laborar amb la nostra parròquia preparant els nins per a la primera comunió, m'hi trobo tan a gust!

37. A qui us agradaria que féssim aquestes preguntes el mes que ve?

A en Jaume Vich (en Jaume Vicó)

38. Per acabar ens heu de fer una glosa.

De gloses, no en sé ni en record cap, però si que us diré unes paraules d'un gran pensador Jean Jacques Rousseau:

A les plantes les adreça el cultiu, als homes ho fa l'educació.

Gràcies, Joana, pel teu tarannà tan educatiu que ens has transmès. De veritat ha estat un plaer aquesta vetlada que hem passat amb tu, a ca teva, escoltant les teves vivències i opinions.

A tots els lectors, fins al mes que ve.

Margalida Fornereta
Miquel Molleta

Els dies que tancàvem aquesta edició d'*es saig*, es varen fer les eleccions a la junta directiva de l'Obra Cultural Balear. Tots els socis estaven convocats el dimarts, 29 de novembre, a partir de les 19.30 h a l'Estudi General Lul·lià a participar en aquesta votació.

Volem destacar la important presència algaïdina en aquestes eleccions, on hi participaren una quarantena de socis de la delegació del nostre poble.

Activitats del mes de desembre

Diumenge dia 18

Per a l'**excursió** d'aquest mes, reviuem, després de molts anys, una pujada molt clàssica: la del puig **Tomir**, que, situat entre els termes d'Escorca i de Pollença, amb els seus 1.103 metres d'altitud, és la tercera elevació màxima de Mallorca. Farem l'ascensió i el descens per la font del Pedregaret, que es troba a una cota d'uns 650 m. La pujada requereix un esforç que queda àmpliament compensat amb les vistes de què podem gaudir des del cim. La sortida serà, com sempre, a les 9 h des de plaça.

Dissabte dia 24

Xocolatada al nostre local per celebrar la Nit de Nadal, després de la Missa de Matines.

Baula 18

Uffff! Pareix que a la fi ja torna el fred, ha fet un parell d'intents i ara ja s'ha decidit! La Fira ja ens ha passat per damunt i amb un no-res el Nadal ens haurà posseït a tots! Bé, idò en vista que tot segueix com de costum... nosaltres no hem tengut altre remei que seguir també amb "lo nostro"; si teniu la memòria congelada només cal recordar-vos que aquest mes la nostra víctima és en Llorenç Falconer. Començau a encalenticar els motors perquè ja us avisam per endavant que és gairebé impossible que no trobeu l'entrevista ben entretinguda! Això sí, volem avisar-vos també que no és molt fàcil quedar amb ell! (Bé, si permeteu un comentari de na Molleta que voldria matisar que ha estat un "catxondeo" posar-nos tots tres d'acord, ja ho podeu imaginar, si hi ha dos homes per enmig...)

Nom i malnom (si en tens i vols que t'hi coneguim).

Llorenç Falconer... i de malnom... Falconer, no ho sé... "el dels mobles" NO!

Edat i signe de l'horòscop.

Mmm... podem dir mentides amb això? (Noo... que ho comprovarem!) ...26 i "Géminis", bé Bessons, dels qui diuen que tenen doble personalitat... (uuu.. quin misteri... amb quin dels dos llorenços devem estar xerrant?!)

Conta'ns una mica què fas i què no fas, feina, estudis,...

He agafat la botiga dels mobles perquè les persones que la duen s'havien de jubilar, i ens la varen oferir. Amb això d'estar aquí, enguany no tenia temps d'anar a la universitat... l'any passat ja em vaig matricular i no hi vaig posar

un peu... Estudiava Dret i no retia així com havia de retre... M'hauria agradat fer-ho a través de la UNED, però no he pogut... i, a més, també estic a S'Acadèmia perquè en Marc se n'anava, i ho tenc com a "hobby"... ja havia estat a Ca n'Esteve 4 o 5 anys...

Darrer llibre que has llegit?

Bé... és que el darrer és Sociología del Derecho, però això és de la universitat... això no... (sí, sí... ara et vols fer passar per intel·lectual...) que no! És que és el darrer, però no el poseu... (tanmateix el posarem!) ...idò NO us convidaré a "xupitos"... millor que hi poseu El Perfume de Patrick Suskind...

Recomana'n un que t'hagi agradat.

Aquest mateix... Sociología del Derecho NO, l'altre!

Darrer CD que has comprat?

Dels que es poden comprar, o dels "que no"? Mirau... vaig comprar el recopilatori Gold d'Abba, així... oficialment. I extraoficialment el darrer és el The Corrs, el nou que han tret ara... I en recoman un?

Recomana'n un.

Fito i Fitipaldis! Aquest és el meu... sense pensar-ho, ho hauria dit!

Darrera pel·lícula que has vist?

L'he de dir? Torrente 3... però no la recomanaré! Està bé per anar a passar una estoneta... perquè rius i veus quatre desbarats...

Quina t'ha agradat més?

Tesis! En aquell moment em va agradar molt perquè era la novetat per ser espanyola... En basta una? Perquè per exemple, El coleccionista de amantes, El coleccionista de

huesos, Seven,... m'agraden tot aquest tipus de pel·lícules... Uff... Em prendran per un macabre!!! (Ah! tot el que dius té perill de sortir a l'entrevista... És una cosa que sempre avisam a la víctima... Perdona, encara no t'ho havíem dit...) Idò això que "encara no m'havíeu avisat" també ha de sortir!! (Au! No et queixis... que ha sortit!)

Programa de televisió preferit?

Mmm... Operación Triunfo no és! Potser qualsevol cosa... Más deporte, dels migdies... perquè t'informen un poc de tot... (ara també es vol fer passar per esportista...) Això d'esportista també ho posareu?! Serà cert que no tornareu a beure PUS a S'Acadèmia! (que quedi clar davant tots, que això no és seriós, ens amenaça!)

Quina era la sèrie de dibuixos animats que t'agradava més?

Ara ho diré... mmm... no és en Willy Fog, però també eren animals... en Sherlock Holmes!! O els Simpsons també... (Sí, però són més d'ara... perquè de joves no els enteníem, no? Ara que has tornat... bé, que hem tornat grans!!)

Quin tema actual et preocupa més?

Uuuh... això és més seriós... Aquí a Espanya, el problema de la immigració! És mal d'afrontar, la moguda de tanta gent... i ara que hi ha tant d'embulls... i a nivell més general... el terrorisme!

Quin moment històric t'hauria agradat viure? Per què?

No ho sé... Supòs que els anys 70 i 80... per tot el procés que hi va haver... els canvis, les novetats... Potser hi havia un poc de mal-estar per la situació... M'hauria agradat viure aquells moments de transició...

Persona o personatges que admiris? Per què?

No sé qui he de dir... Una persona que sigui regular en tots els aspectes... senzilla... que sempre segueixi la mateixa línia... que sem-

pre les veus igual... que no faci un dia una cosa i un dia una altra... que segueixi una determinada filosofia...

Acaba la frase: Si en Mickey Mouse no existís...

...hi hauria un altre símbol per als al·lots...
Hi hauria en Homer Simpson!

Comença la frase: Si l'Algaida pujàs a preferent...

...em tenyiria el cap de taronja. (Que pugi! Que pugi!)

Un animal.

Un ca... tenc una Cocker, na Xispa!

Una mania.

Mossegar-me les ungles.

Un defecte.

Tímid... molt tímid! (Això es podria discutir...)

Una virtut.

Jo què sé... Som bon al·lot... (Això sí que és discutible!)

No podries estar un dia sense...

Anar a ca meva! Jo què sé... a veure ma mare...

Fes un pla per a dissabte horabaixa.

Descansar... És que el divendres vespre, pub... i dissabte de matí botiga... i dissabte horabaixa dinar, descansar, sortir... anar a fer una "patxanga" de futbol, anar al cine, mirar un partit de futbol... Alguna cosa d'esport...

Una il·lusió.

Acabar la carrera!

Una queixa.

Que per a la Fira va ploure... perquè havíem muntat defora coses de la botiga i ho vàrem haver de llevar al cap d'una hora...

Tria una de:

rosses o morenes

Morenes...

dolç o salat

Dolç... i salat!

carn o peix

Carn.

lletres o ciències.

Lletres.

dutxa o bany

Dutxa.

diari o ràdio

Ràdio.

esport o bar

Tots dos... combinat! Fas esport i després vas al bar a fumar un cigarret i beure una Coca-Cola.

Barça o Madrid

Madrid!

blanc o negre

Blanc.

circumval·lació o trànsit per dins el poble

Com a comerciant, trànsit per dins el poble... Però la circumval·lació està millor! Hem de descongestionar un poc el poble perquè...

hivern o estiu

Hivern.

cotxe o a peu.

Cotxe.

tele o ordinador.

Tele.

whisky o ginebra.

Vodka... amb taronja!

vi o aigua

Aigua.

platja o muntanya

Platja.

alcohol o refresc

Refresc... refresc amb vodka! Es que no bec vi, no bec xampany... i xupitos d'herbes en bec si qualque clienta m'obliga!

Travessaries el carrer:

per topar-te amb...

Un amic!

per no topar-te amb...

Una persona que sé que em fotrà!

Si fossis:

una dona...

...compraria mobles tot el dia! Noo! És una broma... (Sí, sí... que és que essent home no en pots comprar?!...) Bé, el que també podria posar és que cercaria la igualtat! (Sí, ara després d'un comentari sexista ho vols arreglar...)

El rei d'una illa...

...intentaria viure tranquil!

el batle d'Algaida...

...tendria més mal de caps dels que tenc! (Encara necessitaries més tenir una illa, no?) Sí, hauria de tenir un punt de fuga!

Un racó d'Algaida que t'agradi.

La Roca de la Verge Maria!

Un racó que no t'agradi.

El Punt Verd! Ho dic perquè hi vaig bastant a tirar-hi cartró... i quan hi ha el pare d'en "Volta" que hi fa net, es nota, però quan no hi és... veus com és de "desmadrada" la gent!

(Ara na Molleta ens va deixar tirats en el moment CLAU de l'entrevista, se'n va anar!!!)

(Això no havia de sortir, però en Llorenç va insistir, i segurament va subornar en Guillem... Bé, imaginau-vos-ho, a partir d'aquí pot ser un desastre... Homes!!)

Una raó per:

viure a Algaida...

Tranquil·litat! És l'ambient de poble, que

m'agrada molt... No he viscut mai el de Palma, però me l'imagin un poc... pels amics... la universitat...

no viure a Algaida...

No en tenc cap... No m'ho he plantejat mai... Mmm... sí! La calor a l'estiu!

La gent d'Algaida és...

De ... mare!! (Ho ha dit fluixet, però millor no posam paraules!!)...També divertida, és que jo no tenc cap problema amb ningú. Em duc bé amb la gent que conec...

Fins quan fas comptes viure a ca teva?

Fins que pugui... Bé, em fa ganes independitzar-me en qualque aspecte, però la mare i el pare estiren molt! No m'he plantejat anar-me'n, de moment...

Ordena (de més a menys important): doblers, salut, feina, amor, poder.

Salut, amor, feina, doblers i poder.

Què et preocupa més (de més a menys): atur, inseguretat ciutadana, sida, droga, accidents de circulació ?

Droga, atur, accidents de circulació, inseguretat ciutadana i sida.

Ens sabries situar dos talaiots dins el terme d'Algaida?

Talaiots? Mmm... (Si saps el nom de la finca o possessió... millor!) Jo sé que a Punxuat hi ha unes tombes... (Sí, hi ha unes tombes... hi haurà un poble... amb un...) talaiot! He endevinat un 50 %! I a Pina pot ser que n'hi hagi? És que no sé com es diu la finca... (Mira... amb el club d'Esplai era molt típic fer una excursió a un talaiot... On era?) A son Coll!! (Molt bé!! Estàs aprovat!!)

Què més t'hauria agradat que t'haguéssim demanat?

Es podria demanar als joves "Què us agrada més sortir de dia o de vespre?" (Molt bé, fet! Ens agrada la idea, gràcies!)

De qui t'agradaria saber aquestes coses per entrevistar-lo el següent mes?

És que no sé si ja ho ha fet... Jo pensava amb na Maria Rosa, de can Llaneres... perquè ens duim bé, i l'altre dia em va dir: "Eh! Saps que t'ha tocat la Baula...", i vaig pensar: "sí, sí... però ja veuràs a qui tocarà"... i no estava segur si ja li havia tocat.

Vols afegir qualque cosa?

Sí, és una pregunta per a na Maria Rosa i no sabrà què ha de contestar: "Per què li agrada na Bebe?"... És que sempre que posam música, ve i ens demana na Bebe...

Ah! per cert, na Magda del mes passat em va fer la pregunta de per què havia agafat el pub de S'Acadèmia... però ja ho he comentat un poc abans... Era perquè en Marc se n'anava i m'ho varen oferir, amb en Joan Sastre... i ho vaig agafar per veure com seria... a veure si podia funcionar... és com un "hobby"! Res més... Em pareix molt bé la idea que faceu això de les Baules, perquè sempre dius que no et tocarà... i quan t'enganxen dius... Uff! Quin compromís!

Res, en Llorenç tenia por a la Baula... Però al final hem passat gust una estona!!

Au idò, què us ha paregut?! Nosaltres hem de confessar que ens ho hem passat molt bé, hem rigut per les orelles i tot! Moltes gràcies Llorenç, i tanta sort que a la fi hem trobat un moment per poder fer la xerradeta, pareixia quasi impossible, però realment ha valgut la pena! Ah, i ja ho saps, si t'ha agradat ens veim al bar i ens ho compenses, d'acord?!!

Amics, a tots vosaltres gràcies també. Hem de dir-vos, com sempre, que acceptam "recompenses" dels entrevistats. Recordau-ho per al dia que us toqui, que ben segur que serà aviat!!

Per cert! Estam encantats de formar part del grupet d'escriptors d'es saig número 300!! És tota una sort! Res més, una aferada ben forta i feis molta bonda, o almenys aparentau-ne fer!! Que tot vagi de meravella i fins al proper mes!!

Guillem Fiolet

M. Magdalena Molleta

Una passejada, dues estampes...

es saig

Miquel Serra

Aquí a la vora, als nostres peus: Randa, Son Romaguera, Castellitx, Albenya... I su-allà, just a tocar: el Pla, la Serra, Ciutat... Situades al ponent de la falda del puig de Cura, les pedreres d'Albenya són un mirador excepcional de la geografia física propera, i també d'una particular geografia humana. Ara que toca parlar d'un número rodó com és el tres-cents, hi trobam, aquí, a les pedreres, centenars de rocs acaramullats, que delaten centenars d'esforços. I també centenars de cops de mall o d'escoda gravats a les parets, que són testimoni d'un paisatge treballat a consciència.

...Jo vaig començar de lateral dret, però vaig acabar d'extrem del mateix costat, perquè era bastant ràpid.

Quins entrenadors has tengut?

N'he tengut molts, però dels que tenc més bons records són: en Joan *Ges*, en Mateu *de Castellitx* i en Mateu *Pollo*, que baldament tengués qualche fregada amb ell, perquè era molt exigent, crec que va ser el millor entrenador que he tengut. També vaig provar de jugar a fora poble, amb el Lloret a 3ª regional, però al segon partit em vaig fotre el genoll i, com que encara em fa mal quan faig un esforç, ja ho he deixat anar pràcticament del tot, perquè els genolls són molt delicats.

Què feres quan acabares la mili?

Em llicenciaren a finals de novembre i després d'un poc de descans, fins a les festes de Nadal, el gener de 2001 ja vaig començar de forner amb mon pare i fins ara.

Qui és més bo d'aguantar, en Pedro Mena o ton pare?

En Pedro és un bon xicot, era bo d'aguantar i feia bromes; però a l'hora de feina tenia un posat seriós. Mon pare és molt bo de dur, és un tros de pa; deu ser per això que n'ha fets tants.

Quins secrets teniu perquè el pa us surti tan bo?

L'únic secret és aigua, farina, llevat i llevadura, ben combinats, això sí. Bé, per ventura el secret principal per fer un bon pa és el forn de llenya. Mon pare en va aprendre a Can Floquet i també tenien forn de llenya. El pa, el feim entre tots dos, de vegades ell pesa i jo el feny, i altres vegades al revés; hi ha pics que ell l'enforna i jo el trec; anam bastant compenetrats. La nostra especialitat és el pa i les coques bambes. També feim ensaïmades grosses, els diumenges si les comanen, i ara qualcuna d'extra i de petites també, perquè ara això ha cobrat vida. Les ensaïmades, les fa mon pare, tret de qualche excepció. Si me'n fa dues

davant, llavors jo segueisc. Per ventura vendrà un dia que les hauré de fer jo tot sol, quan ell es jubili.

Quina casta de clients teniu?

Entre setmana, si no hi ha festes, els clients són del poble, tret de qualche llucmajorer o taujà. Però els dissabtes, diumenges i dies festius, ve molta gent de Palma i d'altres llocs que tenen casa per aquí i molts de volanders que també s'aturen.

Ara som a *es saig* 300, tens ja prop de 25 anys... Què penses fer en el futur?

M'agradaria seguir fent de forner, però potser no tants d'anys com mon pare; ell ha fet molta feina i des de ben jovenet, perquè abans de forner ja feia feina de pagès, i ara trob que ja n'està un poc cansat. Heu de pensar, el dilluns quan tenim tancat, podem arribar a fer entre 200 i 250 pans. Els divendres i els diumenges podem arribar fàcilment a fer-ne 500 i per les festes de Sant Honorat, segons en quin dia cau, podem superar els 700 pans.

Quina pregunta que no t'hagi fet vols contestar?

Ara que ho dius, vull aprofitar per demanar a l'Ajuntament, que llevin aquest piló de davant la creu des Colomer, perquè d'ençà que han girat el sentit del carrer de l'Amargura, segur que ja hi han pegat prop d'un centenar de cotxes, entre ells mon pare i jo mateix. Avui de matí he hagut d'ajudar a baixar un cotxe que havia quedat enfilat damunt aquest piló, l'hem hagut de davallar amb un cric. També, ja que hi som, voldria demanar més zones verdes, ara que pareix que volen fer créixer el poble d'una manera desmesurada, i que pensin també a fer altres punts verds, perquè l'actual casi sempre està saturat.

Quan ja havíem acabat l'entrevista, i a micròfon tancat, en Joan com a comiat ens amollà un desig: que d'aquí a 25 anys poguem llegir *es saig* 600, encara molt millor que el d'avui. I que tots ho vegem. Amén.

Miquel Sastre Fiolet

Joan Fullana Pizà *des Forn de sa Creu*

Per fer la xerradeta d'aquest mes, hem cercat una persona que complís la condició d'haver nascut el mateix mes que la revista *es saig*, i vet ací que entre d'altres, hem trobat en Joan *des Forn de sa Creu*. Amb ell parlarem un dissabte horabaixa de tot quant segueix.

Quan vares néixer i quins són els teus primers records?

Vaig néixer dia 22 de gener de l'any 1981 i, de més petit, record que anava a escola a ca les Monges, sobretot perquè hi havia una engronsadora que voltava. Ara, de noms de monges no me'n record de cap ni un, per paga totes anaven vestides igual. Allà hi vaig anar fins als cinc anys, perquè el curs de parvulari, abans de fer primer, ja el vaig fer a les Escoles.

Amb *es saig* 100, l'abril de 1989, tenies vuit anys, què feies llavors?

Devia fer segon i tenia de tutor don Miquel Pons, casat amb donya Joana Balaguer. A primer, havia tengut don Joan de Randa, que ens feia volar estels. A tercer, vaig tenir n'Aina Maria, la dona de don Andreu *de Liern*. A quart i cinquè, don Gabriel Vich, que era el director; a sisè i setè, don Andreu *de Liern* i a vuitè, una tutora forastera que nomia Sol. Després ja vaig passar a l'institut de Lluçmajor, però no em va anar gaire bé i al cap de dos anys ho vaig deixar.

Per què deixares els estudis tan aviat?

El primer any a Lluçmajor ja vaig perdre la il·lusió d'estudiar. Hi havia assignatures que m'agradaven i fàcilment treia bones notes, però a d'altres, ni obria els llibres. Era més bo escoltant que estudiant i, si tenia preguntes que fer als professors que m'agradaven, les feia.

Amb *es saig* 200, tenies devuit anys. I què feies?

Com t'he dit, als setze anys vaig deixar d'estudiar i, seguidament, vaig ajudar mon pare amb el forn. Més endavant, em vaig posar de picapedrer amb en Pedro *Mena*, durant un any i mig, fins que vaig anar al servei militar, que llavors encara era obligatori, des del febrer al novembre de l'any 2000, a Son Sant Joan, d'aviació. Allà feia de conductor i, per mediació de don Joan *Torres*, vaig poder aconseguir el passi per entrar el cotxe fins al quarter, si no havies de caminar un quart d'hora des de la barrera de la carretera de Manacor. Allà m'ho vaig passar molt bé, perquè, diuen, som una persona molt oberta, molt extravertida i sempre m'he fet amb tothom. De vegades hi havia qualche veterà que et volia empipear un poc, això era típic; però si anaves viu, no passava res.

Quines aficions tenies de més jovenet?

Entre els vuit i deu anys jugava a futbol a les Escoles. Més endavant vaig combinar futbol benjamí i voleibol, durant dos anys, i després, dos anys a cadet i un de juvenil, perquè els dos anys d'infantil i un a juvenil no vaig voler jugar. El més bon record va ser el darrer de juvenil, perquè quedàrem campions...

